Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 18 сентябрь, 1975 шу. • № 112 (5183). • Мах 2 кеп.

КПСС XXV СЪЕЗДА — ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМ!

ГУЙРЕ — КХАШКА

(ЮРТБОАХАМА ОБЗОР)

Республика колхозийн совхозийн кхашка хадданза гIартата делла болх беш я низ бола машинаш. Юрташкарча механизатораша хIинз цхьатарра чакхдоахаш дукха балхаш да. ХьажкIаш, генараш, дуга, шекара свекла, баьцададараш, комсаш чуэцаш, лаьтта оахаш, гурахьа дув ялят дIадувш ба уж.

«Парте XXV-гIча съезда баца ма-боаггIара накъабахар дукха лелаеча социалистически яхьа хьакъехьа» болча КПСС ЦК Сопама жоп а луш, юрташкарча къахьегамхоша шоай беррига а низ тIабахийтаб кхашкара балхаш дика чакхдахаран хьайбаш доакъарашца Iалашдаран.

✦

ХЬАЖКIАШ ЧУЭЦАЧА

15 сентябрь тIакхоачаш республике 10,7 эзар гектара тIара ялата йийна хьажкIаш чуийцай, вешта аьлча, ерригнех а 44 процент. ХIаьта сохка укх хана чуийца хиннараш 4000 гектар яр. ДIадахача шерарчул дикагIа лел хьажкIаш чуэцилга. Ахапел совгIа хьажкIаш чуепа баьннаб Гудермесски, Надтеречни, Грозненски, Шалински, Шелковски районашка.

Колхозийн совхозийн хьатташка хьакхаьчай 25 эзар тонн хьажкIаш. Ачхой - Мартановски района боахамашка хIара гектара тIара 30 центнер совгIа хьажкIаш йоал.

✦

ДУГА КХАШКА

6235 гектарах хIанзле а чуийцад 1763 гектара тIара дуга, е дерригнех 28 процент. Сохка укх ханна чуийца хиннар 983 гектар яр. 972 гектара тIара дуга аьрдаьд, цу тIера чуенай 3689 тонн маьхера кхачан культура. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 38 центнер дуга чуэц, из сохкарчул дукхагIа да, хIаьта Гудермесски района боахамашка — 41,5 центнер.

✦

ШЕКАРА СВЕКЛА ЧУЭЦАЧА

Мерза овлаш хьаьхкад 730 гектара тIара, е дерригнех 8 процент. Ачхой - Мартановски района боахамашка ерригача свеклаех 12 процент чуенай, Гудермесски районе — 14 процент.

Республике чуийца ерригa шекара свекла 17,4 эзар гектар я, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 239 центнер мерза овлаш гулду.

ДОАКЪАР IАЛАШДАРА — ЙОАГIА ЙОАКХО

Ерригa торонаш оарцагIъяьха доакъар Iалашдеш ба хIанз республика колхозийн совхозийн къахьегамхой.

ДIадахача кIирагIа республике ялх эзар тонн йол Iалашъяьй. Из тайпа доакъар дIадахача кIирагIа къаьстта дукха Iалашдир Советски районе — 1534 тонн. Цу гIулакхо торо хилийтар Советски района боахамашта йол Iалашъяра шера план 106 процент кхоачашъе.

Ча дIадахача кIирагIа 5547 тонн Iалашдир республике. Из къаьстта дукха кийчдир Грозненски, Наурски, Ножай - Юртовски, Шалински районашка.

Дукха хIама ца эшаш 30 эзар тонн хилар Iалашъяь силос. Из тайпа доакъар Iалашдара шера план кхоачашъяь баьннаб Советски, Веденски, Ножай - Юртовски районашкарча боахамий къахьегамхой. Дикка тIакхийттай Iалашъю силос дIадахача кIирагIа Надтеречни, Урус - Мартановски, Шалински районашка.

ДIахо деш да баьций витаминни хьоар, эрз, генарий кийчнаш, шекара свекла лордаш Iалашъяра балхаш.

1975 шера 15 сентябрь тIакхоачаш доакъар Iалашдарах йола
СВОДКА

Ях лелаю районаш	йол	ча	силос	сенаж	баьций хьоар
Ачхой - Мартановски	54	81	86	61	41
Урус-Мартановски	88	51	95	90	65
Веденски	65	72	103	94	—
Ножай-Юртовски	60	68	139	63	—
Советски	106	91	105	21	—
Грозненски	45	53	54	41	64
Сунженски	57	70	44	24	107
Гудермесски	73	60	63	169	60
Шалински	84	55	33	10	33
Малгобекски	38	73	53	58	72
Назрановски	51	23	90	45	45
Надтеречни	58	52	64	29	45
Наурски	46	77	44	31	69
Шелковской	71	74	55	44	65
Республике	62	61	58	46	65

ХьажкIаш чуэцача

Грозненски района «Атагинский» совхозе хьажкIаш чуэцаш ба. Дика хьийкъай уж КПСС членалла кандидат волча Акаев Салмана кулгалдеча механизированни звено участка кхашка. Ерригa чуэца еза хьажкIаш 240 гектар я. План 31 центнер йолаш, хIара гектара тIара 35 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуяь дош деннад звено членаша.

СУРТА ТIА: (лакхерчун тIа) «Атагинский» совхоза хьажкIаш лелаеча звено звеньевой Акаев Салман, (лохерчун тIа) хьажкIаш чуэцаш ба.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

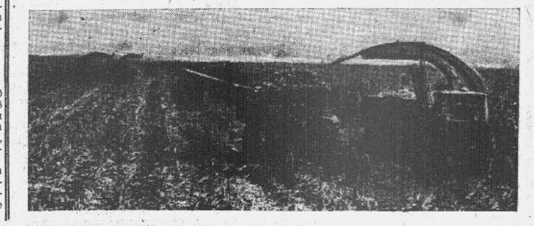

МИШТА ЛЕЛ ХЬАЖКIАШ ДIАЛУЛГА

ХIара дийнахьа дукха хьажкIаш кхоач республика элеваторашкеи ялат дIаийдеча пункташкеи. Хьалха а санна паччахьалкхенна хьажкIаш дIалулга дикагIа лел Шалински районе. 17 сентябрь тIакхоачаш цу района боахамаша Даьхен амбарашка чутессай 2338 тонн хьажкIаш. ШоллагIча метте ба урус - мартановцаш.

ХьажкIаш чуэцилга ледарагIа лел Сунженски района боахамашка. Цар хIинз а 733 тонн хьажкIаш мара дIаеннаяц паччахьалкхенна, Ачхой - Мартановски районо — 573 тонн, Назрановски — 492 тонн, Наурски — 56 тонн, Шелковской районо — 36 тонн мара.

17 сентябрь тIакхоачаш республика колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенна дIаенна хьажкIаш 8220 тонн я.

ХЬАЛХАЛАТТАРАШЦА НИЙСЛЕ!

Доакъараш кийчдара оперативни кулгалдеча республиканский штабои Нохч-ГIалгIай АССР облсовпрофои месячника шоллагIча кIиран итогаш яьй.

8 сентябрера 15 сентябре кхаччалца 6047 тонн йол, 5547 тонн ча, 312 тонн ткъовронгий доакъар, 2047 тонн ганарий чIегIаши кортилгаши кийчъяьй республике, 29226 тонн силос еллай, 390 тонн баьций хьоар даьккхад.

ШоллагIча кIирагIа, хьалхарча кIирагIа а санна, хьокхамаш эггара дикагIа да Советски района боахамий. Доакъара единица лаьрхIача шера планах 12,8 процент дукхагIа кийчдаьд цар доакъараш. Йол кийчъяра шера план 106 процент кхоачашъяьй районо, хIаьта силос лаьттах йоллара план — 105 процент.

ШоллагIа моттиг лаьцай шера планах 11,2 процент дукхагIа доакъараш кийчделга Iалашдаьча Шалински районо. Уж шозза хIана дац аьнна дукхагIа да месячника хьалхарча кIирагIа кийчдаьрел.

Дика къахьийгад шера планах кIирагIа 7 процент дукхагIа доакъараш кийчдаьча Ножай - Юртовски, 6,2 процент кийчдаьча Веденски, 5 процент кийчдаьча Урус - Мартановски районий доакъараш кийчдераша.

ДIадахача кIирагIа доакъараш кийчдеча къаьстта белгалъяьлар укх боахамий коллективаш:

Мичурина цIерагIа совхоз (директор В. Зелимханов, парторганизаце секретара декхараш кхоачашдер А. Муцаев, профсоюза рабочкома председатель Л. Темиргаева);

«Шалинский» совхоз (директор Б. Абаев, парторганизаце секретарь У. Хасаев, профсоюза рабочкома председатель М. Булаев);

«Гудермесский» совхоз (директор Я. Белашов, парторганизаце секретарь Н. Мовлаев, профсоюза рабочкома председатель Н. Лаврова);

Шелковской районера «Путь к коммунизму» яха колхоз (председатель Н. Травкин, парторганизаце секретарь М. Кочетков, профсоюза комитета председатель З. Кочеткова);

Шалински районера XX партсъезда цIерагIа колхоз (председатель Т. Албаков, парторганизаце секретарь Х. Хакимов, профсоюза комитета председатель С. Идиев);

Советски районера Кирова цIерагIа колхоз (председатель Ю. Довшукаев, парторганизаце секретарь З. Джамалдинов, профсоюза комитета председатель А. Исаев).

Цунца цхьана, доакъараш кийчдара темпаш хьалхагIа а санна лоха я цхьайолча районашка. Шоай торонаш йоллашехьа а укх тIеххьарча кIирагIа темпаш кхыметтел лохъенна а я районаш. Масала, иштта нийсденнад из юха а республике эггара тIехьарча моттиге яьннача Малгобекски районе: шера планаца нийсдича кийчдаь доакъараш 0,4 процент мара дац. Цу района кулгалхоша цIенхаштта уйла тIаяхийтац укх шера лаьрххIа эттача цу гIулакха. Цхьан кIирагIа цхьаккха тонн силос лаьттах елляц цига, геттара мела лел йоли кхыдола доакъараши кийчдара балхаш.

ДIадахача кIираца нийсйинча доакъараш кийчдара темпаш лохъяьй Наурски Грозненски районий боахамаша, цар тIеххьара моттигаш лоац.

ЧIоагIа хьаштдоацар да дуккхача колхозашкеи совхозашкеи шекара свеклай лордаши гIадамаши гулъяра гIулакх терко йоацаш леладеш хилар, цу маьхерча доакъара хьурмат ца дар. Дикка лаьгIбеннаб ткъовронгий доакъар Iалашдара, эрий тIаьнна баьцаш мангалца хьаккхара болх.

ХIанз массе метте сихъяь чуэцаш латт хьажкIаш, шекара свекла, баьцадаараш, тIехьа кхача кхыйола культураш, цу цхьан ханна дIахо а тIатIа дукхагIа кийчданза даргдац доакъар.

ДУГА КХАЙ ТIА

РЕПОРТАЖ

Оахаца лаьттах дукхагIдар дуго дIалоац «Гудермесский» совхозе. ХIаьта укх шера 1707 гектара тIа кхеяьй из культура.

Дукха ха йоаццаш чуэца доладаьд дуга. ПланагIа хIара гектара тIара 37 центнер чу а ийца паччахьалкхенга 1800 тонн дохка дезаш да из. Цхьабакъда шоай торонаш лаьрхIа а лаьрхIа хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 45 центнер дуга чудан паччахьалкхенга 4500 тонн дохкен социалистически декхар тIаийцар совхоза къахьегамхоша.

Дуга дIадийнача йиълагIча участке да тхо, сон совхоза керттера агроном Хамидов Сайдамини.

БIарг дIа ма-кхоачча уллача дуга кхай тIа гIолла цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш дуга чуэцара лаьрххIа вIаштIехьъяьха комбайнаш, жаткаш лел. Йиъ группа йийкъай ялат чуэцаш йола техника. Цхьан группе ерригa жаткаш я — ворхI. Комбайний кхо группа я, хIаранена юкъе пхи-пха агрегат йолаш. Цхьан группа кертте йоагIача комбайна тIа цIе вымпел ягIа.

— Малав из комбайн лелаер? — Хетт аз Хамидов Сайдаминага.

— Совхоза дикагIа вола комбайнер Сагаев Цилаб ва из комбайн лелаер а, группана кулгалдер а. Цунна тIехьа ца биса гIерташ шоашта ховр, могар деш къахьегаш ба цун группера кхыбола комбайнераш а, — жоп делар Хамидова. — Укх кхай тIа йолча кхаь группа юкъе яьржача яхье хьалхле цунга я.

— ХIанзле мел дуга чуденад оаша? — хетт аз.

— Хьалхарча депошка хьакхари ардари цхьана долаш 660 гектар моттиг дIалоацача кхай йистошкара хьекхар оаха дуга, тIехьагIа комбайнаш кхай тIа яьха аттагIа хургдолаш. ХIанз укх участке дуга духхьала хьокхаш касарех Iодуллаш мара дац. Ди даьлча касарех улла дуга арда доладергда, — аьлар Хамидова.

ХIанз шин участке да дуга чуэцаш — йиълагIчеи шоллагIчеи. ЙиълагIча участке дуга хьокхаш касарашка Iодуллаш дале, шоллагIча участке болх беш бола комбайнераш касарашка уллар оардаш ба. Итт комбайн яр дуга оардаш, тхо шоллагIча участке дIакхаьчача хана. Гаьнна дIахо болх беш йоахка жаткаш яр бIаргагуш.

— Цхьан дийнахьа жаткаша хьекхар шоллагIча дийнахьа комбайнаша арда доладу укх участке. Жаткаш ялх я укхаза болх беш, хIаьта комбайнаш, хьопа бIаргагучча тайпара, итт я, — йоах Хамидова. — Кхоанарча дийнахьа денз иштта болх вIаштIехьбаьккха къахьегаргда йиълагIча участке а. Жаткашца хьокхаргда, хIаьта комбайнашца хьаэцаргда.

— Лоацца аьлча деррига дуга хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэца лерхI-кх оаша?

— Эггара хьалха укх шоллагIчеи диълагIчеи участкашка дIаде доладир оаха дуга, цул тIехьагIа — кхоалагIча отделене. Цудухьа, хьувкъам хьувкъарга хьежжа, дуга чуэцара балхаш хьалха укх участкашка доладир оаха, — дувц Хамидова. — ХIанзчул тIехьагIа кхы а шин-кхаь дийнахьа дуга укх участкашка хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэцаргда. Цул тIехьагIа хьакхари ардари цхьан долаш чуэца доладергда. Иштта ца дича йиш а яц. ХIана аьлча дикка хьийкъачул тIехьагIа хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэцаш хилча дуга канашкара Iолегаш дукха кхай тIа диса мег. ХIаьта жаткаш цу хана кхоалагIча отделене дIаюгаргья.

Кха йисте латтача «техничка» тIара Iо а ваьнна тхона хьатIавера цхьа зIамига саг. Из хиннавар совхоза керттера инженер Галатенко Виктор.

— Мишта шун гIулакхаш? Болх дукха бий? — Хетт аз Викторага.

— Укх сахьате кIезига моттигаш нийслу комбайн, е жатка, е кхыйола агрегат тоае езаш. Цхьабакъда дуга чуэцара балхаш шерагIа даьржача тха болх тIакхета мег, — йоах Виктора. — ХIаьта тхо, совхоза инженерни служба викалаш, кийча да еха моллагIа агрегат сихен дикеи тоае. Кхоъ «техничка», шиъ сварочни агрегат я. Цу техникаца болх беш бола йах йоккха балха опыт йолаш ба. Тоъамболаш еце а йолащ я запасни оатхалаш а. Цул совгIа кхы а цхьа хIама да белгалдаккха дезаш. Гаьна кхай юкъе комбайн сецача, из фу бахьан долаш сецай ха хала да кхай йисте латтача «техничка» тIа болча механикашта. ХIаьта комбайнер ший ехача агрегатагара «техничка» латтача хьатIавалехьа дукха ха йовргъяр. Цудухьа хIара комбайнерага, жаткаш тIа болх беча механизаторашка кIай байракхалгаш еннай. Агрегат ехача байракхалгаца хоам бу механизатора. Цига сиха дIатIайода «техничка».

Тхо къамаьл деш латташ хьатIаера механизатораштa яа хIама яхьаш ена машини бензозаправщики. Цхьаццa йоагIаш хьатIаера кхай йисте ерригa комбайнаш. Жаткаш гIа болх беча механизаторашта тIехьа машина яхийтар. Гулбелар шофераш а.

Комбайнашта юхе Iийне хIама яа Iохайшар берригаш а.

— Чам болаш бий кхача? — хаьттар аз цхьан комбайна юхе хIама юаш багIача комбайнерашка.

— Оаха бакъдар а харцдар а ала мег. Тхона Iо а хайя хIама два Iа. ТIаккха ховргда шоана чам ба е бац, — жоп делар цхьан комбайнеро, вела а къежа.

— Вайна тоам бе гIерташ фусам даьша аьннар ца дича нийса хургдац. Iоховша деза вай, — аьлар Хамидова.

Яа хIама чам болаш яр. Раьза бар цунна механизатораш а. ХIаьта къамаьл тоселча белгалдаьлар «фусам дай» Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча, Наурски района Ленина цIерагIча колхозашкара совхоза дуга чуэца новкъостал де баьхка комбайнераш болга. Къаьстта дика къахьег Ленина цIерагIча колхозера баьхкача комбайнераша Поплутин Дмитреи Бярkалов Прокофеи. Смении чорма 7 тонн йолаш Iуйрийна денз сарралца болх беш юкъера лаьрхIача 19—20 тонн дуга ца оардаш цхьа ди дIадахийтац царех хIаране. Царна тIехьа ца биса гIерташ къахьег кхыболча комбайнераша а.

— Раьза дий шо совхозо шоашта даьча хьоашала?

— Раьза мишта дац. Шоана гучча тайпара дика кхоаб. Общежите Iовижа кIаьда мотт ба, телевизор, радиоприемник оттаяьй. Еча йоакхонга хьежжа къа а хьег-кх оаха, — жоп делар аз даьча хаттара Поплутин Дмитре.

Механизатораш хIама йиа балалехьа комбайний бакашка солярка чудетта баьлар бензозаправщикаца баьхка механикаш.

Кхай тIара Хамидовца цхьоалагIча отделене йолча хьатта дахар тхо. Шерра даьржад балхащ хьатта а. Кхай тIара хьатIадахьа дуга сиха докъа а дийя паччахьалкхен ялат дIаэцача пункте дIахьу.

— Мел дуга доал гектара тIара, хIаьта мел дIаденнад оаш из паччахьалкхенга? — хетт аз Хамидовага.

— ХIанзарчоа гектара тIара 43—44 центнер мара ялац. Бакъда, дуга - вогIа хьийкъа участкаш я оаха хIанз чуэцараш. ДIахо йодача хана гектара тIара чуэца хьувкъам дукхагIа хургхиларах шеко яц тха, — йоах Хамидова. — Паччахьалкхенга хIанзле 700 тонн дуга дехкад оаха. ХIаьта 4500 тонн дуга дохка тIаийца декхар совхоза къахьегамхоша кхоачашдергхиларах шеко эяц са. Коммунистически парте XXV съезда тха совхоза къахьегамхой дика совгIат хургда из.

М. ХАМАТХАНОВ.

ООН ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ СЕССЕ

Нью-Йорк, 16 сентябрь. (ТАСС). ООН Генеральни Ассамблея XXX сессе балха юкъе дакъа лаца Нью-Йорке енай КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко керте латта СССР делегаци.

Аэропорте ше заявлени еш А. А. Громыкос белгалдаьккхар, Советски Союза делегаци, массаза а санна, ООН Генеральни Ассамблея балхаца хьинаре дакъа лаца дага хилар.

ВIашагIкхийттача Къамий Организацеи Генеральни Ассамблеяи санна йолча цун форумий оахоша боккха лоархIам беш хилар цкъа дийца Iийнадац тхо, аьлар А. А. Громыкос.

Бакъда, нийслоно дIадех ООН-а гIулакхех хьахуларий лоархIам халкъий сатувса бокъо йолчул хIанз а кIезигагIа хилар дIаалга. ООН-о массаза а теха вац агрессор тоха вогIача тайпара юха. Массаза а хиннаяц из машара лерттIа хадеш. Цунна бехке бараш-м, бакъдар аьлча, ООН Устава духьалара политика лелаераш ба. Оаха лархIа а лаьрхIад, хIанз а лоархI из харцахьа.

Советски Союз латта а лаьттай, хIанз а латт цу дерригдуненн организаце Устав дизза кхоачашдара тIехьа, цун ерригача органаша, эггара хьалха Кхерамзлен Советои Генеральни Ассамблеяи шоай сийлахьа функцеш йиэза, шоай боккха бехктоккхам кхета а беш, кхоачашъяра, машар лорабара тIехьа. Цунах латт ООН-о чакхдоахача гIулакхий эффективность лакхъяра хьаст.

Цунца дувзаденна хьалхашка эттача керттерча декхарех цаI сенах латт аьлча, из латт, машар хьаллоаттабара йоагIаш йолча хIанзарча юкъмоттигерча проблемашта юстара ца дувларах, ООН-а доазонел чухьа санна, иштта цун доазонел арахьа а дунен арене даь дика мел дола хIамаш дегIакхувларахи кIоаргдарахи.

Тхо хила а хиннад, хIанз а да ВIашагIкхийттача Къамий Организаце теркам шоллагIча даькъера мара доацача дешашта дIатIаберзабара а машарен тIемен сагоргIа йола проблемаш юстара йитара а духьала.

Генеральни Ассамблея цхьаккха сесси дIаяхаяц моллагIа дале а лоархIаме, халкъаша сатувсаш дола дош Советски Союзо ца оттадеш. Из де дага я из шиъ болх 16 сентябре дIаболабеча Генеральни Ассамблея сессе а.

МоллагIча паччахьалкхенна, паччахьалкхений моллагIча группана, массаза а санна, халкъашта юкъерча машарен доттагIалеи паькъагIа бIубенна йодача Советски Союза, социалистически содружества ерригача паччахьалкхений оагIув холургба шоаща, нагахьа санна цар машара бокъонца йоакхо а йойя, ООН Генеральни Ассамблея XXX сессе дикача уйлаща дакъа а лоаце.

Дика мел дар хилар ловш ловца баьккхар А. А. Громыкос машарен машаре дахарен принципаш тIара хьадоагIаш дола дика доттагIа гIулакхаш леладе Советски Союза ловча Америка ВIашагIкхийттача Штатий халкъа а хIаьта иштта город Нью-Йорке бахача наха а.

ХьалхагIа кхаьчаяр Нью-Йорке Украински ССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Г. Г. Шевель керте вола Украински ССР делегации Белорусски ССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. Е. Гуринович керте вола Белорусски ССР делегации.

К. Р. РОДРИГЕСАЦА А. Н. КОСЫГИНА ХИННА КЪАМАЬЛ

СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина 16 сентябре Кремле тIаийцар Москве вола Кубай КП ЦК секретарь, Куба Республика премьер - министра заместитель К. Р. Родригес. Дег тIарча безама, доттагIала хьалашка чакхдаьнна къамаьл долча хана уж дIа-юха дагабаьлар Советски Союзаи Куба Республиканеи юкъе цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадоаладара дешашта.

Къамаьла юкъе дакъа лаьцар СССР Министрий Совета Председатела заместитела В. Н. Новикова, СССР Госплана председатела заместитела Н. Н. Иноземцева, кубински оагIонгахьара — Кубай планови комиссе председатела хьалхарча заместитела Л. Гунтероса, СССР-ерча Куба Республика посола С. Агирес.

(ТАСС).

Доазол дехьара хоамаш

СИРИЙСКИ ХАЛКЪО ТIАГIЕРТТА КЪАХЬЕГАРАХ

ДАМАСК, 16 сентябрь. (ТАСС). Хомсера мехкдаьтта чакхдоаха завод — Сире йоккхагIйолча промышленни предприятеех цаI.

Советски Союзои кхыча социалистически мехкашеи новкъостал а деш Сире мехкдаьтта тоъал йоккхий запасаш хьаелларои караерзаярои, сихха дегIаухача экономикана мехкдаьтта продукташ тIа-тIа дуккхагIа эщаро, сирийски мехкдаьтта доазол дехьа дукхагIа хоатташ хиларо новкъостал даьд Хомсера мехкдаьтта чакхдоаха завод йоккха, хIанзарчар тайпара предприяти а хинна дIаоттара. 1970 шу хьатIаоттача хана шера 2,7 миллион тонн сирийски мехкдаьтта чакхдоахар заводо. 1973 шера октябре израильски авиаце бомбаш чуеттарах доккха зе хилар предприятена. Цхьабакъда сирийски болхлоша тIагIертта къахьегар бахьан долаш ше хиннача тайпара юхаметтаоттаяьй завод.

ХIанз реконструкци еши балха моттигаш шеръеши латт заводе, цул тIехьагIа ер шу чакхдоалаш шера 5,2 миллион тонн мехкдаьтта чакхдоахалургда цунга.

⊙

ХIАНЗ А НИЗКЪАЛА ДА ХЬАЛ

БЕЙРУТ, 16 сентябрь. (ТАСС). Довнаш даь моттигаш кIезигагIа хиннаяле а, ливански столица дуккхача районашкеи къилбаседа - ливански городе Триполеи тоъал низкъала дар хьал дIадахача денией бийсанией.

Чурча гIулакхий министра К. Шамуна хоам баьб Шиян Айна Ар-Руммани яхача бейрутски районашка порядок юха дIаоттаяр духьа чакхдоахача хьаддача гIулакхех. Триполерча хьалах лаьца ше дувцаш, министра хьакхайкадир, «герз кара а долаш йолча элементаша» цу городера массехк полицейски участок дIалаьца хилар, цхьабакъда герз вIашкадетташ керда довнаш даь моттигаш цига хоепнаяц.

Триполеи Бейрутеи прогрессивни низий викалий совещанеш хиннай, цига дакъа лаьцараша ливански гражданаш тIахьийхаб мехка сатем юхаоттабеча юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лацара.

Иштта шоайла вIашагIа а кхийтта къамаьлаш хиннад К. Шамунеи Палестина мукъаяккхара Организаце исполкома председатела Я. Арафатеи. ВIашагIкхийттача хана барт вIаштIехьбаьннаб цар палестински Сопротивлене боламо Ливане порядок Iалашъяра ливански Iаьдалащца цхьана гIулакхаш чакхдоахаргхиларах.

⊙

АРГЕНТИНСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВО ХУВЦАЯЛАРАХ

БУЭНОС - АЙРЕС, 16 сентябрь. (ТАСС). Аргентина президента декхараш кхоачашдеш волча Итало Лудера дIатIаийцад правительства ши член отставке водаш хилар. Бисенте Дамаскона меттел чурча гIулакхий министралла хьожаваьв хьалхагIа кхыча мехкашцарча гIулакхий министр хинна Анхель Федерико Робледо. Къаман оборона министра пост Хорхе Гарридона меттел дIалаьцай Томас Воттерос.

Аргентински кепайоазоно белгалдоаккх правительстве керттерча моттигаш тIа бола деятелаш хувцар лоархIаме хилар. Хоош ма-дарра, Герзашцарча Низашка доккхийча гIулакхаш тIа бола хьакимаш духьала бийнаб президента Мария Эстела Мартинес де Перона тешаме оагIув хинна полковник Висенте Дамаско чурча гIулакхий министра поста тIа хьожавара раьза боацаш.

Зувш бараша белгалдоаккх, президента ца ловшехьа а мехка сената председатель а хинна дIаэттача, президента декхараш кхоачашдеш волча Итало Лудера, цамогаш хинна отпуске яхача Мария Эстела Мартинес де Перона когаметта паччахьалкхенна керте латтачун декхараш кхоачашде ше волавенначул тIехьагIа деррига а цхьа ди мара ца доаккхаш кабинете хувцамаш даь хилар.

ДОШ НАЬХА ДЕГАШКА ДУЖАРГДОЛАШ

ХӀанзарча хьалашка бе бевача идеологически балха декхараш белгалдаьча КПСС XXIV-ча съезда сопамаш кхоачашдеш тха завода партийни организаце хадданза цу балха боарам лакхбара керда наькъаш лех.

Завода цехашка хан-ханнахьа чакхйоах тайп-тайпара беседаш, вай мехкеи доазол дехьеи хулача событех йола политинформацеш. Чакхдаьннача дешара шера политически экономически дешара система заводе юкъеэзавар 700 гаргга саг. Царех 100 совгӀа саг агитатори политинформатори волаш хилар. Парте обкома Х-пленумо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара завода партийни организаце болх чакхбоахар керттерча даькъе идеологически кадрай из отряд я.

Вахаро хьалхашка увттадеча кердача декхарашка хьежжа къахьегамхошта кхетам балара балха лостам тел Коммунистически парте. Цун къаьгга масал да «Белорусски партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарей хьалкхеярей хьакъехьа беча балхах» бола КПСС ЦК соцам. Ерригача партена лоархӀам болча цу документа тӀа кхы цӀаькхаза а хьехьекхад производства эффективность лакхъяран общественни гӀулакхашта доал дараи къахьегамхой мишта юкъе увза беза.

Тха партийни организаце дика кхетаду дуккхача болхлой политически хьинар лакхлу моттиг производственни участкаш йолга. Цудухьа КПСС ЦК цу соцам тӀа белгал ма-даккхара тхоай производственни участкаех керда саг хьалкхеву, наха юкъе коммунистически хьисапе дола гӀулакхаш доаржаду кхуврчаш е гӀерт тхо.

Практико хьахьокх массово-политически болх дика вӀаштӀехьбаьккхача производственни гӀулакхаш а дика къестаделга. Хьажаргьа вай тха инструментальни цех. Укхаза ва шин политинформатор, кхо агитатори экономически знаней школа шин пропагандисти.

Агитационно - массови болх дика вӀаштӀехьбаккхарахи коллективе къахьегама дисциплина чӀоагӀъярахи цу цехо хӀара бетта дика толамаш доах.

Кастта дӀадолалуча партийно - политически экономически просвещене системерча дешара шера тӀеххьара кийчо еш я завода партийни организаци. Кердача дешара шера тайп - тайпарча дешара формашта оаха юкъеоза лерхӀ 700 саг. ХӀанззе а вӀашагӀъелла яьннай 13 школа, царех 8 школа духхьашха экономически знаней лардаш Ӏомае болалуча болхлошта лаьрхӀа я, хӀаьта 5 школа-производства экономикан цунна доал дараи лардаш Ӏомаерашта. Иштта заводе вӀашагӀъеллай 2 юххьанцара политшкола, марксизма - ленинизма лардаш Ӏомаяра школа, семинарски группа, кхыяраш. Цига занятеш чакхйоахаш хургба опыт йола, шоай болх дика бовзаш бола пропагандисташ. ХӀаьта цар балха кулгаллеш хургья 11

ПАРТИЙНИ ВАХАР

саг юкъевола методически совет.

Тха партийни организаце пропагандистски кадраш дукхагӀча даькъе юкъереи лакхерен дешар дийшача инженерно - технически болхлоех, производстве хьалха латтача коммунистехи комсомольцехи латт. Белорусски партийни организацех бола КПСС ЦК соцам арабаьнначул тӀехьагӀа партийни бюрос шийх болх дикка баьшха а баьшха из тоабара наькъаш къоастадир. Къаьстта лакхбе лаьрхӀар массово - политически балха юкъе коммуниста - кулгалхоша дакъа лацара бехктокхам.

ХӀанз тха пропагандисташтеи политинформатораштеи юкъе кӀезига бац идеологически балха опыт йола, политически кхетам лакха бола нах. Царех ба пропагандисташ А. И. Албогачиев, Х. С. Тамасханов, агитатораш А. М. Котиев, Х. А. Хазбиев, политинформатораш М. О. Даскиева, И. И. Итаров, иштта кхыбараш.

Политически агитацех пайда балар лойя идеологически балха активисташ алхха дика знанеш йолаш хилар тоъам бац, пул кӀезигагӀа лоархӀам болаш дац царна шоай ладувгӀараш а дикка бовзаш хилар. Цудухьа идеологически болхлой хьахаржара чӀоагӀа теркам тӀаухийт партийни бюрос.

Цу гӀулакхо тхона торо лу идеологически балха мегаргбола нах хьахаржа, цу балха тӀара уж кӀезигагӀа хувцабалийта. Иштта теркам тӀаухийт оаха политинформаторашцеи агитаторашцеи беча балха а. Уж кийчбара эггара хьалха пайда ийбу партийни комсомольски дешара системах. Политшколайи семинарски группайи эггара хьинарегӀа бола ладувгӀараш хьа а къестабеш белгалбу. Уж завода агитколлектив оидаювла хьаст ба.

Хоадамболлаш да завода къахьегамхошта интернациональнии атеистически кхетам балара партийни организаце чакхдоахар а. Цу хьакъехьа ешаш йола лекцеш, докладаш, беседаш дукхагӀча даькъе гӀалгӀай меттала хул. Царех я «КПСС XXIV-ча съездо дӀаяхача замах юхедисаращца лоаттабе бозача къовсамах», «Дынах юхедисараш гучадувлара белгалонаш», «Марха кхабарах доала зе», «Урдуви цунах хьахулари», «Къахьегам — сага вахара лард» яхараши иштта кхыяраши.

ХӀаьта интернациональни кхетам балара балха тхона дикка гӀо ду вай мехка дуккхача предприятешца тха къаьнарей чӀоагӀденией бувзамаш хиларо. Иштта хӀанз оаха яхь лелаю Махачкалерча «Дагэлектромаш», Абхазерча «Сухумприбор», Орджоникидзерча «ОЗАТЭ-и» Грознерча «Электроприбори» заводий коллективашца. Тхо каст-каста вежарий санна вӀашагӀдетталу. Цига оаха дувц къахьегама толашагӀа йолча методех, болх тоабара хьакъехьа дича пайдане хургдолчох дагадувл, яхьа гӀулакхаш а кхыдола бувзамаш а шердара хьакъехьа чакхдаха гӀулакхаш увттаду. Социалистически яхьа итогаш еча цу вӀашагӀкхетарех дуккхача къамех болча нахах латтача коллективай доккхий цӀейш хул. ХӀана аьлча тхона юкъера бувзамаш производственни хинна Ӏац. Традици а хинна дӀаэттад тха коллективай болхлоша мукъа ха цхьана яккхар, спортивни яхьаш, туристически походаш чакхъяхар, художественни самодеятельноста концерташ увттадар.

Партийни организаце кӀезига дац завода къахьегамхошта атеистически интернациональни кхетам балара. Цо гӀо ду тхона производственни декхараш кхоачашдара а. Дале а, кхы а шортта да дикагӀболча пропагандистий, агитаторий, политинформаторий опыт шерагӀа йоаржаяра де дезаш. Берригa идейно-политически кхетам балара болх къахьегама колкеливашка чакхбахарга, из вахарца бувзабеннен коллективо производственни планаш, тӀаийца социалистически декхараш кхоачаши тӀекхоачаши дара тӀаберзабаьи хиларга кхачар из шийх эггара керттера декхар лерхӀ завода партийни организаце.

КПСС обкома Х-ча пленума решенеша гӀо дир тхона долаш дола кхоачамбоацараш гучадахараи завода коллектива юкъе беча массово-политически балха боарам лакхабаран. ХӀанз хьинарегӀа хиннаб дӀаяхача замах юхедисача воча гӀулакхашца лоаттабу къовсам, хӀаьта уж гучаювла моттигаш тха районе, халахете а, йолаш я. Цудухьа тхоай активисташ цу морча гӀулакхашта дуxьала беш бола болх хӀана сага дег чу бужаргболаш вӀаштӀехьбахара оарцагӀбаха гӀерт тхо.

Б. ТОЧИЕВ,
ГӀ. Ахриева цӀерагӀча Назрановски «Электроинструмент» завода партбюро секретарь.

Заданел шозза дукхагӀа

Белорусски ССР. 750 тонн гаргга хӀаране деш даьрий даьд пятилетка йолаелча деча Куйбышева цӀерагӀча Магилевски искусственни хьоаса беча завода хьалха латтача прядильщицаша Р. И. Савицкаяси З. В. Бондаренкоси. Из пятилетка заданегӀа лаьрхӀа хинначул шозза дукхагӀа хул.

Йоккхача опыто, дикача квалификаце, дикагӀа пайда хургболаш балха ха дӀаахийтаро торо хилийтай цар шозза совгӀа къахьегама овсарле лакх а яь болх бе. Дуккхача машинашца тай даӀара инициатараш хинна дӀа а этта ворхӀ станока тӀа болх бе болабелар уж, хӀаьта хӀанз царех хӀаране 16-не тӀа болх бу.

КПСС XXV съезда накъабахара тӀехьа социалистически яхь а йоаржаяь коммунисташа Р. И. Савицкаяси З. В. Бондаренкоси лаьрхӀад съезд хьаелача денга кхы цхьаькха а шера задани кхоачашъе.

СУРТА ТӀА: Ленинеи Къахьегама ЦӀеча Байракхеи ордений кавалер Р. И. Савицкаяи (аьрдехьаръяр) Октябрьски революце ордена кавалер БССР Лакхехьарча Совета депутат З. В. Бондаренкои.

Н. ЖЕЛУДОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 18 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

«ЛакхагӀа айе съезда сийна яьржача яхьа байракх-» — иштта корта болаш я КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргӀанара 18-гӀа номер хьаеллаш йола редакционни статья. Цу статья тӀа «КПСС XXV-ча съезда даха ма-доагӀа накъадахара тӀехь социалистически яхь йоаржаярах» бола КПСС ЦК соцам арабаларца дувзадениа дола къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаяра хьакъехьа партийни организацешта, идеологически болхлошта хьалхашка декхараш увттаду.

Агитаторащтеи политинформаторащтеи гӀонна лаьрхӀа блокнота тӀа кепа теха я Европе кхерамзлеи цхьана къахьегилгеи хилийтара йолча Совещане итогех йолча беседайи политинформацейи тематика.

«Белгала даташ» яхача рубрика кӀал кепа теха я машинашъерий Деина хетаяь йола «Технически прогресса керттера низ» яха КПСС обкома промышленно-транспортни отдела заведующе Г. Олейникова статья.

Беседашта йолча материала санна кепа тох блокното республика юрта боахама министра заместитела С. Дышниева «ХӀанз керттердар — хьажкӀаш чуэцар» яхача статьяна.

«Айбергба вай атеистически болх!» яха рубрика латт КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитела А. Мякиева «Даьлах тешаращца къаьст-къаьста беча балхах дикка пайда барг-ба» яхача статьях.

ДЕГА ЙӀОВХАЛ

ДИКАЧА НАХАХ

Местоев Мухьмада Мусай къахьегама биографи йолаенна ткъо шу гаргга ха я. Юххьанца «Казбек» яхача мебельни дахчах хӀамашъеча фирма мебельни филиале болх бе волавелар из станочника гӀоича волаш. Атта дацар хӀаьтта мара юкъера школа йистеьккханза волча зӀамигача сага чоалхане болх нийса дӀабахьа, производственни процессаш кхетас.

Из цу ханнехьа а зийра лакха говзал йолча специалисташа, бакъда эггара хьалха Мусайна гӀо де оарцагӀваьннар вар мастер Ромахов Илья Григорьевич. Цкъа ехача станока де дезар фуд ца ховш воаллар Муса. ХьатӀавера мастер, шин пхьош хьалхьаккхал мара ха ца еш Мусайна гӀо де волавелар из. Сихха шо-шоай моттигашка дӀаувттайора по чоалханерча станока оатхалаш. Юххера а из болх бань ваьлча доккха са а даькка, зӀамигача сага кӀирвенна бӀара а хьежа цо аьлар:

— Беш бола болх мелла чӀоагӀа хьона безе а, професси лерттӀа Ӏа Ӏома ца йича вӀаштӀехьдац. Хьай говзал лакхъяра деша водаре бакъахьа вар хьо, институте ваха направлени якkха оаха новкъостал дергда хьона.

Мусайна тӀехь-тӀехьагӀа дукхагӀа езалуш латтар мебельшика говзал. ХӀара сага бӀарг сийрдабоаккхаш, къегаш дола стол, шифоньер, книжкай шкаф хьаеча дакъа лоацаш хилар дар дика гӀулакх. Денгара-денга тоалуш латтача советски наьха вахарцара къоастае йиш йоаца уж хӀамаш хьаеш хиларах лерхӀар къонача болхлочо шийх нраз.

Мебельни филиал хӀара шера дегӀайоагӀар, производствана шерра юкъейоагӀаш латтар механизаци автоматизаци. Инженера говзал йола нах болаш-м бар предприяте, хӀаьта а эшаш хинначарел дуккха а кӀезигагӀа бар.

...Гурахьа баьнача михо кхестадеш, лехкаш дӀакхухьа ӀажагӀденна гӀанаш санна дӀаухар шераш. Воронежски хьуна-технически институт яьккха а ваьнна цӀавера Муса пхиялх шу хьалха. Юха а къахьега волавелар из юххбанца ше болх бе волавенна хиннача предприяте. ХӀанз, говзал Ӏомаяьчул, тӀехьагӀа, хьалха шийна боккхийчар деш хинна гӀо дицденнадацар Мусайна. Дезе хьехамца а, дезе практически гӀулакхаца а къоначарна гӀо де кийча вар из. Цхьан производстве шин декхар хьалхашка латта специалист санна дӀавайзар из филиала коллектива. Цкъа дале, цо лерттӀа кхоачашду инженера декхараш, цул совгӀа чӀоагӀа йоакхо ю кагирхошта балха говзал Ӏомаяра.

Къаьстта инженера ду гӀоновкъостал дика хоалу механически цехе къахьегача къоначa болхлоштеи специалисташтеи.

Местоев Мусас беш бола болх цифрашца белгалбе йиш йолаш бац. Мала дагарбаь варгва укх тӀеххьарча пхиялх шера цо новкъостал а деш кийч мел бань болхлой.

...Филиала юхе улвача юртара балха укхаза вера зӀамига саг. Хетаг яр цун цӀи. Хало сaг вар из, ше яхари шийна хетари оттаде гӀертар. Цхьа ха чьаначул тӀехьагӀа цунца къовсавала вийзар инженера.

— Дерригa хьайна хов ала гӀерте, бакъвац хьо, — аьлар цунга цкъа Мусас. ДӀаэцал ер микрометр. Укх делене тӀара яр фуй?

ИттлагӀа дола доакъош да.— аьлар Хетага. ХӀаьта уж мукъагӀа хиннадар миллиметра бӀоаллагӀа дола доакъош.

Дукха къамаьл де дийзар цунца, кӀезига хьехар данзар. ДӀакхетавир из «дуне тӀа мел дола хӀама» цун ца ховлгах.

ХӀанз лерттӀа шийх говзал Ӏома а яь дика къахьегаш ва из, — йоахар Мусас, — юхь тӀара шийх гӀадвахар лочкъа а ца деш.

ЧӀоагӀа безам отт Местоева хӀара къонача болхлочоа цо цкъа караийца гӀулакх дезадалийта.

ТӀеххьарча шерашка предприяте керттера инженер ва Месттоев Мухьмада Муса. Административни а технически прогресс дегӀайоалаяра хьакъехьа а дола дешаш хьалхарчул дуккха а дукхагӀа дашха дезаш хул цун хӀанз. Бакъда кагирхошта новкъостал дар, царех бокъонца бола говзанчаш бар тӀехь - тӀехьагӀа мерзлуш, дукхагӀа дезалуш латт филиала керттерча специалиста. Цунца дувзаденна дага ца декхача Ӏелац цхьадола масалаш.

Хоза дегӀ-кеп дола зӀамига сог вар соахка филиале балха вена Саварбик. Бакъда, сиха саг вар из. Шийга хьаде аьчнар де кийча вар, хӀаьта дӀадоладаьр кхоачашдара тӀерэ хилацар. ТӀехьагӀо, аттагӀа бола болх лаха волавелар. Цехерча болхлоех лочкъалургдац иззаморг. ШоллагӀа вола мастер вайтав вай цехе оалар цхьаболча болхлоша, из волча оагӀорахьа дӀа а хьежаш. Бакъда из дерригa а ше ца зувш санна ши-кхо ди дӀадахийтар Мусас. Ховра цунна, тахан кхоана яхар санна, цхьаккха пайдане гӀулакх ца деш лела керда венача болхлочоа кӀордадергдолга. Иштта хила а хилар из. Цхьан дийнахьа зийра цо из бухь чубаха лелаш.

— Балхара дӀавала безам ба са, эскаре гӀулакх де ваха а дукха ха йисаяц, — аьлар Саварбика керттерча инженерага.

Из дерригa дита, хов сона хьогӀ боккъонца вола болхло хургволга. Безам бий хьа хӀама къоагаеш йолча станока тӀа къахьега? Тешаш вацар Саварбик цо дувцачох. Ученик волча сагага мишта лу станок?

— Шек ма вувла, — аьлар къонача болхлочоа дага лаьттар кхетадаьча Мусас. Цу дийнахьа Саварбика юхь тӀара гӀадвахар дӀадалацар. — Тахан со болх беш ва станока тӀа, — оалар цо цехе къахьегаш боахкачарех цхьаннега, шоллагӀчунга. Тешацар из шийна из карагӀдаларах.

Саррахьа болх чакхбаьннач ул тӀехьагӀа цеха мастера цу дийнахьа дика къахьийгачар список Ӏоешаш Мусайна хезар царна юкъе яьккха Саварбика цӀи а. Даьнеи наннеи шоай бераро хьалхара гӀа баккхарах хулача тайпара тоам хилар цох Мусайна. ХӀаьта Саварбик-м цул тӀехьагӀа ткъамаш тӀадаьлча санна гӀадвахавар.

Цхьаволчоа хетадала тарлу Мусас къоначарца бу болх массаза а иштта атта, дукха хало йоацаш дӀахьу, аьнна. Иштта дац из. Хьаэцаргва вай масала, къона болхло Черкасов Сергей. Шийгара даьнина гӀалат тоаде оттар из цкъаза. Цхьа ха яьннача хана дог экхар ше леладечох. Балха арa ца воалаш а вусар. Цу тайпара болча къонача болхлошца ду къамаьл цӀимхара хул наставника. Шийца цкъа иштта къамаьл хиннач ул тӀехьагӀа балхара дӀаваьнна массехк ди даьккхар Сергея. Дукха ха ялалехьа юха а вена дехар дир цо кхы шийгара гӀалат доалийтаргдац, аьнна. Тийшар цо деннача дешах филиала кулгалхой. Дехке а балaнзар тӀехьагӀа. Цох ха йиш я Мухьмада Муса нахаца Ӏимерза вале а, къоначарна юкъе шиш болаш волга. Цкъаза болхлочоа е специалиста хьалхашка цо декхар оттадеча хана хетаргда командира ший бӀухошта «разведке ваха веза хьа» аьнна приказ луш санна.

Вай кхетаду мел боккха лоархӀам болаш гӀулакх да керда саг хьалкхевар. Шийна моггача тайпара из декхар кхоачашдеш воал Муса.

ХӀара шера политически дешара занятеш йолалуча хана комсомольски политпросвета кружок вӀашагӀйолл коммуниста Местоева. Филиале болх беш мел бола къона болхлой комсомольцаши кагирхойи юкъеоз дешара. Хьалха дахача шера цар Ӏомаяьй Сийлахь-воккхача баьчча Владимир Ильич Ленина биографи, укх шера Ӏомаергъя Ленински комсомола сийлен истори. Программа чуйоагӀаш йола материал лерттӀа Ӏомаярал совнагӀа пропагандисто чӀоагӀа теркам тӀаботхийт советски патриотизмай социалистически интернационализман идеяш вахара юкъеяхьийтара.

СОАССР парте Пригородни райкома хьалхашка йоал «Наставникаш» яха стенд. Царна юкъе да Местоев Мусай, визза волча коммуниста сурт а.

М. ОСМИЕВ.
Къилбаседа - ХӀирий АССР, Пригородни район.

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. «Ургальское» яхача шахтоуправлене коллективо кӀора баккхара пхе шера задани кхоачашъяьй. Байкало-Амурски магистрала зоне улла из предприяти — Гаьнарча Малхбоалене эггара дикагӀа механизаци яьча предприятеех цаӀ я. Укхаза кердача техниках пайда эцаро торо еннай пятилетка тӀеххьарча шера планал совгӀа 300 эзар сом пайда бе.

СУРТА ТӀА (аьрдехьара аьттехьа) хьалха латтача шахтерий группа А. Л. Валенюк С. И. Приходько, Л. И. Колупаев, В. А. Степанов, В. Т. Шеглов, И. Г. Чаус, И. Ф. Коршунов.

А. ГАЛУШКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЛАНЕТА ЭГГАРА ХЬАЛХАРА БЕЗАМ

Дунен халкъашта юкъерча кхалсага шерага

Пахмутова Александрай «космически» иллеш тамашийна лаьттан йӀовхале йоаллаш, дега ма-хеттара, поэтични да. ВорхӀлагӀа океан караберзабаьрех йолча цун ашарий духхьал цу къаьсттача йоккхачеи адамий хулчеи хозало миллионаш болча ладувгӀарий безам тӀаоз. Цун «къайле» композитора башха-дикача дарованех лаьтта ца Ӏеш, турпалашца—седкъашка кхувдача советски турпалашца айхха бувзам болаш из хиларах а латт. Дуккха ха хьалхагӀа денз хьадоагӀача доттагӀало ювзайолийт Александра Николаевна дунен тӀа эггара хьалхарча кхалсагаца — космонавтаца Николаева - Терешкова Валентинайца. АПН къаьсттача корреспондента Марьян Всеволода, РСФСР искусствай заслуженни деятель, СССР композиторий Союза секретарь Пахмутова йолча а ваха, интервью ийцар цунгара.

Корреспондент: Са эггара хьалхара хаттар сел шийсача мугӀарагӀа оттадаьд аьнна ма хеталда хьона, Александра Николаевна: хайча чӀоагӀа сакъердаме ма дий из, боккъала а, юкъара фуд композитор йолча Хьонеи космонавтаи?

Пахмутова: Тхо шаккхе а, цкъа-дале, тха оагӀорахьарча нахах мел доахка гӀулакхаш а доахкаш кхалнах да. ШоллагӀа-дале, ма-дарра аьлча, кхыметтел тахан, маӀача наха нийсса бокъонаш йолча профессионални даькъе йоккха прогресс хиннаяле а, композитораш бола кхалнах хӀанз укх сахьата башха дукха бац. ДагадоккхарагӀа аьлча, бокъонца чӀоагӀа а денна дӀаэттад духьал вай мехка кхалсаг космонавт яхар санна йолча, из дӀакхача гаьна я аьнна хеталуча профессена «юкъеяхар». ХӀаьта, нагахьа санна хьашт дале, композиторал а иштта да.

Цхьабакъда Валентинайцарча са доттагӀала эггара кертера аргумент, со харц ца луй, мел аьлча а, музыка я. Шинсена а боарам боацаш чӀоагӀа дукха еза тхона из. Цу тӀа а, бакъдар аьлча, эггара хьалха тхо вӀашагӀкхийттача хана а цецъяьккхар со къонахчал долча вай космоса турпало музыка сел чӀоагӀа теркалъеши къоастаеши тӀаэцаш хиларо.

В. Терешковай «Вахара дневника тӀара: «Аз каст-каста вӀаши нийсйора поэзии музыкеи— вӀашагӀа а кхийте цхьа тоатол хулаш дола лоамара догӀа ши шовда. Со тешар хӀара саго кхетабеш болча музыка метто еррига континенташкара нах, расаш, къамаш вӀашкаозаш хиларах.

Ӏалам хьалдуз музыко. СалоӀам хулаш къоасталора сога из ди къувкъача, михо шок еттача, даьри санна гӀа тершача хана, михо теркасча баьца татаца юкъеря. Наьна бочача оаза юкъера корайоагӀар сона из. Сона хоза хетар хьоккача херхазов, деттача дагарий тата, хи йистерча тӀош тӀа барзкъаш дутташ боахкача юртарча кхалнахагарча улгий тата.

КӀезиг-кӀезига воагӀаш цаӀ шоллагӀчоа тӀеххьа са вахара юкъевера Глинка, Мусоргский, Римский - Корсаков, Бородин, Чайковский, Рахманинов, Прокофьев, Шостакович, Хачатурян. ХӀаравар ши-ший йоккхача талантаца, шоай музыкаца, чамаца. Цар творчества сийрдайоахар уйлаш...»

ТӀаккха нанас фу аргда?

— Илланч я са из. Мел иллеш даьхад оаха цунца цхьана оаз а йохийташ. ЗӀаммига йолча хана денз эггара кхоачарагӀа йола подружка морг я сона Валюша. Цхьана, юккъе гӀолла декъаш да тха цунца халахетар а илли а. ТӀом болча хана меца дахар тхо. Делкъийга даа хӀама дахьар сона Валяс кхай тӀа — чӀораш а тӀехьа кхехкаяь кхо коартолги тухa кӀиги. Кхерий тӀа Ӏо а хайи юаш ягӀаш хулар со, тухала а ца Ӏотташ, цунна меттел дар жерочун бӀаргех иха хий, ма дира а дар-кх! Циггача, кӀиръсле бӀара а хьеже, Валяс оалар: — Тоъаргда хьона, са нанилг, хьа елхар, цул дикагӀа да вайна илли аьлча.

«Красни Перекопера» Валентинай подругаш:

— ГӀов-кеп долаш, кӀай кухтилг, овкъара бесся юбка ювхаш хьаарайоалар Валя культура Дворецa сцене, бе боаллаш дахчан пандар а болаш. Фабрични оркестраца яр из. Звездиеря яздаьдар цо: «Са нанилг, боккъала а, Валентина Федоровнайга (тха парторг) алал сона дахчан пандар хьабайта аьле. Укхаза хургья со локхаш».

Космонавта-6 еннача эггара хьалхарча интервью тӀара:

Иллюминаторашка гӀолла хьежар тхо (Быковски Валереца. — Ред.) юхxе гӀолла тӀехьэккхаш латтача дуненга—Лаьттанга, Беттага, седкъашка, цхьана дӀа а этте алли оалар доттагӀалах, сатассарах, Москвах, хӀаьта волжски частушкаш ца доахаш вӀалла а мича Ӏара тхо... кхыметтел тхо сигала дахале хьалхагӀа доттагӀаша-журналисташа даьккха бег бола илли а.

Пахмутова: Валентинай «Вахара дневника» тӀара дешаш, хьоахадир Ӏа укхаза, хӀаьта цунна юххье цо язъяь эпиграф мишта яр хой хьона? «Хье тӀакхоачалургвоаца хӀама дезаденна а волаш ваха веза массаза. Саг лакхагӀа хул из урагӀа хьалгӀерте». Максим Горький.

Корреспондент: ТӀаккха, Хьона хетаргахьа, цу эпиграфах мел дакъа лархӀа мегаргда Николаева-Терешкова Валентинай шийх вахарцара?

Пахмутова: Дувца-м дуккха а дар, хӀаьта а ши факт йийца Ӏергья со. ВорхӀ шу даьнна Валя... машинист хила уйла йолаш хиннай...

«Вселенни — мукъа океан» яхача В. Николаевай-Терешковай автобиографически повеста тӀара*): Ярославле дӀакхача пхи верст эшаш тӀонаькъах тӀехбоалар машинникъ. Эггара хьалха цига бӀаргайра сона поезд. Паровозо цецъяьккхар со. КӀурои Ӏанарои къайлабаьккха а болаш, чӀоагӀа етташ шок а йолаш юхxе гӀолла тӀехайккхар из мух а тохаш, рельсаш тӀа гӀолла йоккхийча чархашца тата а деш. Сона дагайоагӀа будка чура хьаара а вижа ваьгӀача машиниста елаенна юхь. Паровоза тӀеххьа чакхлийлхар баьццара вагонаш, тӀаккха дото бесса цхьа мугӀ а хинна вӀашагӀъийра цар кораш. — Нани, фий из? — аьнна цӀогӀа даьлар сога. — Поезд я, — са цецъялар теркал ца а деш жоп делар цо. — ХӀаьта будка чу вагӀар фу саг ва? — соцаш яцар со. — Машинист ва, — хьалхардар а мо мара аз яхар кхы теркал ца деш аьлар нанас, мукъабаьннача наькъал дехьаяла сагота а йолаш. Поезд, тӀеххьарча вагона цӀога тӀа яьллача цӀеча лампилгаца бӀа а тесса, гаьнна еша дӀаяьлча санна, къайланиккхар. Цхьабакъда дог гӀоздоаккхаш дола цун тата цул тӀехьагӀа а лергашка латташ дукха ха яьккхар. — ХӀаьта кхалнах хила йиш йий машинисташ? — юха а хаьттар аз.— Мегад, ялле хьо, ялле, фу кхалсаг я са хӀанз хьо, — безаме ела а енна, Ӏоттар йир сона нанас, — хьо-м хӀанз а йиӀиг ма йий, абаТ деша деза хьа... Сендухьа дар я хац сона, чӀоагӀа безам бар са паровоз лехка...

Пахмутова: ХӀаьта цӀаьхха дег чу а есса, ше ма-ярра дӀа мишта лаьцар Валентина — текстильни комбината комсомольски вожак — космически наькъа яхара уйлано!

Николаева-Терешкова — Валентина («Вселенни — мукъа океан»): Едда, мух мо сиха сона тӀайоагӀа къона болхло. ГӀоздаьнна делаш да цун сийна бӀаргаш... — Саг космосе вахав! Советски саг! Гагарин... Юрий... —цӀогӀа а теха, дӀахо едар комсомолка...

Дукха даьгӀар тхо цу бус Ӏо ца-дувшаш дӀа а хьа а эцаш дукха дийцар оаха вай мехка XX бӀаьшерене хиннача сийлахь-йоккхача тамашах. ТӀаккха, юххера а, мел дийцачун хоадамбеш санна, нанас белгалдаьккхар: — зӀамига саг вахав, хӀанз аргӀа йоӀага я...

Цо иштта хӀана аьлар, хӀанз а хац сона, цхьабакъда цун дешаш са дег чу дийшар, цун цхьа мерзаш хьоадир цар, наб е йитанзар со...

...Гагарина запискаш газеташ тӀара хьеккха хьа а даьха, дешаш дар тхо. Аз дийшар уж керте гӀолла даьча цар йовзоша нохара пхаьдаша санна, сай дог дардарахи цу чу мел дола хӀама тӀакӀалтӀадаккхарахи, кхоачаш сакхетам чу яхкаиза йолча йоккхийча уйлай ги сай дег чу тоссаш латташ хиларах са ца а кхувш. Цкъаза гучайоалар сона се: космически кема кабина чу ягӀаш санна а хийте, тӀаккха сайна гаьна йоахар аз хӀама хургдоацар да аьнна хийтта уж уйлаш. Нагахьа санна кхалсаг космосе йоде а, кхыбараш санна йоацаш цхьа шийх тайпара хургья из— хоза, низ болаш, хьаькъал долаш, къонахчал долаш...

Пахмутова: Цу деношка шийх доттагӀала маршрут Европая малхбузехьарча полушареи мехкашка гӀолла дӀайолайир Гагарин Юре. Машар кхайкабер санна гучавувлар из цкъа дерригa халкъ гӀоздаьннача Златой Праге, тӀаккха эзараш Ӏамарч долча мехка — Финлянде, тӀаккха американски континенте йоккхагӀйолча паччахьалкхене — Бразиле, тӀаккха ПартӀатон гӀайрен тӀа — хьамсарча Кубе. Розай кӀорапашца дӀалаьца бар Юре никъ Болгаре; традиционни «Столят» лекхар цун сийна Польшо. Тхо массава а гӀадвигавар Букингэмски дворецe английски королеза йолча завтрак деча хана гжатски зӀамига саг шийх хила ма веззара хиларо.

Корреспондент: ДагадоххарагӀа хоаттаргда аз королевай хьакъехьа. ДагадоагӀий хьона, Гагарина сийна оттадаьча шун тӀа Елизаветае II, советски Ӏилманеи техниканеи карагӀдувлараш ха ловш, хаьтта: кхалсаг гӀоргйий, маца гӀоргья космосе? — ГӀоргья,— бӀубенна жоп дениад Гагарина, — тха мехка-м маӀача паьхеи кхалнаьхеи бокъонаш цхьатара ма йий...

Пахмутова: Уйлаша, цу тхьовра Горьке дийцачо — тӀакхоачалургвоацачо, дӀахо зӀыргаш ца тоха йиш йоацаш, кӀоаргеи реальнии овлаш хец Валентинай дег чу, оамал чу...

*) «Вселенни—мукъа океан» яхача В. В. Николаевай-Терешковай автобиографически повеста тӀара доакъош 1963 шера кепатеха арадаьхад «Правда» газета тӀа.

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАНА ДУВЦ

Эггара хьалха МагIалбике мехкдаьтта гучадаьккхачарех ва Тайзетдинов Кабир Тайзетдинович. Цул совгIа, МагIалбика мехкдаьттахошта юкъе стахановски болам эггара хьалха хьаллаьцначарех а ва.

МагIалбике юххьанца мехкдаьтта лохаш хиннарех, мехкдаьттахошта юкъе стахановски болам баржарах шийна дагадоагIараш дувцар дийхар цунгара «Сердало» газета корреспондента.

— 1930-ча шера ахка дар. Грознера бурув тохача мастерий школа чакх а яьккха МагIалбике мехкдаьтта лохаш бурув тоха даьхкар тхо. Соца бар со санна къона мастераш Рябухин Андрей Матвеевич, Джанаев Владимир Адамович, Селиверстов Петр Павлович, кхыбараш. Тхоца цхьана болх бе баьхкабар Грознерча промыслашкара комсомольцаш Фильнев Николай, Помазков Александр, Жуланов Петр, кхы дуккха а къона бурув деттараш.

Яьссача ара чатарашка дIадоладир оаха керда моттиг караерзаелга. ХIанзара техника яцар, чуIе цIенош дацар, наькъаш дацар. ДогIа дийлхача дIа-хьа ваха йиш йоацаш хотта хулар. Кхы а халагIа дар шай. ХIаьта а кадаш цхьаккха а вацар. Хьинар кхо ца деш болх беш. Даьхено тIадилла деккхар кхоачашде гIерташ вар хIаравар. Грознера даххийтача тхоца цхьана болх беш бар моттигера кагирхой а. ДагабоагIа сона Iусмани Муслима Мамерговар, кхыбараш.

Бурув теха дуккха а скважинаш мехкдаьтта ца луш йисар. Са бригада яр 13-ча скважине бурув тохаш. Проектах лаьрхIача тIоанашка кхаьчай тхо бурув тохаш. Цхьабакъда мехкдаьтта лер а яц. Лаккхехьара приказ дар дIахо бурув тохилга сацийта, скважина дIакъовла, яхаш. Тхона, болхлошта, лацар тхоай къахьегам зехьа бовлга. Халла бокъо елар тхона дIахо бурув тоха. 1180 метр скважина кIоаргъелча мехкдаьттан лераш гучаьлар. Дукха ха ялалехьа йолаелар мехкдаьтта кIеж. Доккха цIей хилар цох тхона, мехкдаьтта лохаш хиннарашта меттел, районе а республике а.

Из дар 1933-ча шера сентябре. Цул тIехьагIа сихонца дIадоладелар МагIалбике мехкдаьтта доаккхилга. Наркома Серго Орджоникидзе приказагIа итташ бурув детта станокаш, кхыйола оборудовани яйтар МагIалбике, бIаьш бурувдеттараш бахкийтар. Лоаццача хана Моздокера хьа МагIалбике зIамигача цIермашина никъ биллар. Хьалъе йолайир мехкдаьттахой город...

Бурув тоха Грознера МагIалбике хьахьожайир толашагIа болча мастерий А. Рябова, П. Тулаша, И. Лысенко, С. Абаришева, М. Магомирзоева, кхыбарий бригадаш. Денга-денга шерагIа яржар мехкдаьтта лохарашта юкъе социалистически яхь. Iалаьмате чIоагIа дог гIоздаларца тIайпар МагIалбикерча мехкдаьттахоша стахановски болам. ВIалла а кхоачалургдолаш дий бурувдеттарий хьинар аьнна хеталора. ЦIаккха ца хинна сухал, къахьегама овсарле гойтар цар...

Кабир Тайзетдинович, мала дагавоагIа хьона МагIалбикерча мехкдаьттахошта юкъе эггара хьалха стахановций цIи яьккхарех?

Бетта станокаца 3808 метр йолаш № 36/8 йолча скважине бурув техар Александр Михайлович Рябов мастер волча бригадо. Вай республике меттел, ерригача Союзе а рекорд яр из. Массанахьа Iомаеш яр Рябова сиха бурув тохаза опыт. Цун методагIа болх беш бар ерригача республикера бурувдеттараш. Дукха ха ялалехьа цул а лакхагIа бола хьокхам гойтар Тимофей Габанова бригада № 48/3 йолча скважина бурув тохаш — 4488 метр. ДIахо стахановски болам баржаш кхы а дикагIа дьокхамаш даьхар МагIалбикерча бурувдеттараша. Царна юкъе яр А. Цесара, П. Тулаша, Г. Косяка, кхыбарий бригадаш. Уж а пар бригадашкара бурувдеттараш а бар МагIалбике эггара хьалха стахановций цIи яьккхараш.

Цар а кхи эзарие а хьинаре къахьегар бахьан долаш Iалаьмате сиха дегIадера МагIалбике мехкдаьтта доаккхилга, 1936-ча шера къонача городо Даьхенна делар 1243 эзар тонн мехкдаьтта.

Кхы а чIоагIагIа баьржар МагIалбике стахановски болам Дай-мехка Сийлахь - боккха тIом хиннача шерашка а тIемо бохабаь боахам юха меттаоттабеча шерашка а. Республике керттера мехкдаьтта район а хинна дIаэттар МагIалбик. 1941-ча шера берригаш хIона бац аьнна МагIалбикера коммунисташи комсомольцаши стахановцаш бар. Дуккха бригадаш яр фронтовой яха цIи тилла. Лоацца аьлча, МагIалбикерча мехкдаьттахоша дизза дакъа лаьцар тIема шерашка лира моастагIа эшавеча.

Кабир Тайзетдинович, фу ала лов хьона хIанз болх беш йолча МагIалбикерча мехкдаьттахой, бурув деттарий къонача гвардех?

Тхоца хьалхарча стахановцашца Iомалуш хинна а цул тIехьагIа хьалкхийна а кагирхой, зIамагIбараш ба хIанз МагIалбике кердача кIоарглешка мехкдаьтта лохараш. ХIанз дукккадар хувцаденнад. Керда техника я. Бурув тохилга дуккха кIоаргаденнад. ХIанз 5000—7000 метр кIоарга тоха деза бурув. Стахановций болам а кердача лагIа тIа баьннаб. Стахановций къахьегама эстафета дIахо хьош ба хIанз коммунистически къахьегама ударникаш.

Тхьовра тха зIамагIаш хинараш ба хIанз лаьттан керда кIоаргаленаш техкаш, кердача тIоанашкара мехкдаьтта лохаш, толамца ийслагIа пятилетка кхоачашъеш. Ханал хьалха пятилетка декхараш кхоачаш а даь иттлагIча пятилетка календарах бурув тохаш я Г. Ш. Хантемирова, Г. Г. Попхадзе мастераш бола бригадаш. Иштта массе а хана социалистически яхье хьалхле лелаеш хьайоагIа Галаева, Хадзиева кулгалду бурув детта бригадаш. Цар а цар новкъостий а сийлех гIулакхашца ба тахан стахановски болам. Из даим бахаргба коммунизм хьалъерий кердача коталонашца.

Са а са новкъостий а дог гIоздоал, стахановски болама байракх къонабараша тешшаме дIахо хьош.

Читински область. Забайкальерча аренашка дажаш йиъ миллион жа да. Областе лоархIамегIа дарех долча юртбоахама дакъа — жа лeладара чIоаггIа теркам тIабохийт уххаза.

ИйслагIа пятилетка чакхйоалача шера боахамашка план 16 эзари 300-аьи тонн йолча 17 эзар тонн тха даьккхад. Цу «дошо хьоасах» Читински комвольно-маьша комбината текстильщикашта могаргда 6 миллион костюм кийчъе.

СУРТА ТIА: Забайкальски даьгIенашка.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТХА БРИГАДА

Тха бригада юха а вIашагIкхийттар укх шера 6 январе. Буровой а оахош хьалъяь яккха лаьрхIар. Май бетта доладир скважина бурув тоха. Масса болча беттащка бурув тохара план кхоачашъеш хьайоагIа бригада. ХIаьта август бетта план 124 процент кхоачашйир оаха.

Тайп - тайпарча къамех болча нахах латт тха коллектив: со—эрсе ва, буровой мастер— Харсиев Терсбота Ахьмад — гIалгIа ва, иштта кхыча къамех ба вож тха новкъостий а. Ахьмад хьалха са бригаде бурувдеттар вар. Бурув тохара технологи дика ховш хиларах буровой мастералла хьожаваьв из. Ахьмада толамца чакхъяьккхай мехкдаьтта техникум. Бурувдеттачун гIонча ва Некрасов Анатолий. Ший гIулакх довзаш а, тешшаме а вола гIонча ва буровой болхло Хамхоев Махьмад, дизелист Аушев Ахьмад.

Укх шера шоллагIча квартале Карабулакски бурув тохара балхий управлене коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар тха бригадо. Цу толама юкъе доккха дакъа да бурувдеттача Акимов Павел Петровича. Цун вахта хьалхарча ах шера социалистически яхье хьалхара моттиги «ДикагIйола смена» яха сийлен цIи яьккхар. П. П. Акимова гIонча ва Евлоев Султан. Из тха ветеран ва. Укх коллективе дIаболабаьб цо ший къахьегама никъ.

Массаза а деррига нийса а шаьра а хилац коллективе. Нагахьа производственни а технологически а дисциплина толхаяь моттиг нийсъелча мастери, профорги, партгруппорги вIашагIа а кхийтте къамаьл ду бехкечунца. Цох кхоачам ца хуле, ерригача бригадо дувц гIалат ваьнначунца. Уж санна моттигаш дукха нийслац.

Тха партгруппорг Браташов Александр Васильевич бурувдеттар ва. Цо дика дешаш чакхъяьккхай мехкдаьтта техникум, массаза а ший къахьегамца масал тел новкъосташта. Ткъо шу совгIа ха я цун гIончас Драганчук Василий Алистратовича болх бу. Управлене къахьегарах тийнна дукха совгIаташ да цун, царна юкъе «Знак Почета» орден а йолаш.

Ткъаь ворхI шу да мехкдаьтта промышленносте бурувдеттачо, бригада профорго Степанов Федор Ивановича болх бу. Цун воI Александр а иштта буровой болх беш ва. Шийна тIадилла декхар массаза а кхоачашдеш, дика къахьегаш, салаIар а каст-каста цхьан дIахьош хьайоагIа тха барттайна коллектив. Коллективо хIанзле тIеххоачашъяьй шера план а социалистически декхараш а. КПСС XXV съезда кердача толамашца накъадахара дIахо кхы а дикагIа къахьега дош лу оаха.

М. СОЛОМАТИН,
Карабулакски бурув тохара балхий № 13 йолча буровой начальник.

ШОАЙ ДОШ КХОАЧАШДУ

Шалински района «Предгорный» совхоза хьажкIаш кхеераша укх пятилетка тIеххьарча шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца социалистически декхараш тIанийцадар. Таханарча ден декхараш тIеххоачашдеш хьабоагIа уж. Дог хьесташ я совхоза къахьегамхоша кхеяь хьажкIаш. Уж иштта хьалкхеяра шоай низи хьинари кхо ца деш къахьийгар хьажкIаш лелаераша. Совхозе чуэца езаш я 400 гектара тIара хьажкIаш. Цар чуийцай 350 гектар хьажкIаш. 25—30 балха дийнахьа ерригa хьажкIаш чуийца яха дош деннад совхоза механизатораша. ХьажкIаш чуэцаш шиъ механизировании звено я. Царна кулгалдеш ба Исмаилов Мовлдии Мусалаев Оалхазари. БIаь гектар хьажкIаш тIачIоагIъяьяр Исмаилов Мовлде звенона. Массехк дийнахьа уж чуийцар цо.

ХIанз Мусалиев Оалхазара участке 200 гектар хьажкIаш чуэцаш пхиъ агрегат я. Групповой методах хьажкIаш чуэцаш ба механизатораш. Шинна а звенос социалистически яхь лелаю. Хьалхара моттиг лелаеш Мусалаев Оалхазара кулгалдеш йола механизировании звено я. 150 гектар совгIа хьажкIаш чуийца баьннаб уж.

Исмаилова звенос хIара гектара тIара план 30 центнер йолаш 35 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца социалистически декхараш тIанийцадар. ХIара гектара тIара цо чуийцай 41,5 центнер фуалъяьха хьажкIаш, хIаьта Мусалаев Оалхазара звенос хIара гектара тIара чуэц 55—60 центнер.

— Иштта хьувкъам хьалха дIадахача шерашка тха совхозе хиннабац, — йоах совхоза керттерча агронома Шатаев Iарбе. Уж хьажкIаш дика хьувкъаяра тха механизатораша хьинаре къахьийгалга хьахьокх цо. Шоаш денна дош толамца тIеххоачашдеш хьабоагIа совхоза хьажкIаш кхеераш. ХIанз шоай керттера декхар цар лоархI хьажкIаш ший ханнахьеи ца йойташи чуэцар.

Берригa низ тIабахийтаб предгорненцаша лоаццача хана еррига хьажкIаш чуийца яхара. Цу гIулакхa баь кечам ба: Нагахьа санна комбайн еха моттиг нийсъелча из тоае кийча латташ технически гIо деш йола машина я. Электросварка, газосварка я хьажкIаш чуэцача кхай тIа. ХIара комбайнера дика кхетаду хьалхашка латта декхар. ХьажкIаш чуэцача къаьстта белгалбаха беза комбайнераш Абдулкадыров Увайс, Кагиров Мовлди, Исмаилов Сайтхьажа, Дакаев Оалхазар, Витерханов Султан, Рамазанов Хьусен, Эльмурзаев Або. Цар хьокхаш йола хьажкIаш центральни хьатта дIакхухьаш дика къахьегаш ба тракторнсташ Цакаев Шарпуддин, Израилов ШаIа, кхыбараш. Дийнахьара норма 2,5 гектар йолаш комбайнераша 3,5—4,5 гектар хьажкIаш чуэц. Норма 30 тонн йолаш хIара трактористо 40—50 тонн томараш тIехь хьажкIаш дIахьу хьатта.

Iолийга хьажкIаш хьалехьаеш юртахой ба. Уж хьалехьаеча дика гIо деш ба ЗIамигача АтагIарча юкъерча школа дешархой. Кхай тIара хьажкIаш цIенъяь чуенaчул тIехьагIа, йолхьингаш ара а даьха доакъара лаьрхIа хьажкIий лордаш хьадохьве лаьрхIад совхоза къахьегамхоша. Хьайбашта дика доакъар хургда цох.

ХьажкIаш чуэцаш боахкачарна совхоза дирекце, парткомо, рабочкомо оттаяь моральнии материальнии поощренеш я. Хьалхара моттиг яьккхача механизатора-комбайнера луш цIе вымпели дийнахьа 10 сом премии я, шоллагIа моттиг яьккхачоа 5 сом ахчан преми лу. СовгIатаца белгалбоах хьажкIаш центральни хьатта дIакхухьараш а. Таханарча ден совхоза центральни хьатта хьаккхьчай ши эзар совгIа тонн томараш тIехь хьажкIаш. Духхьал итт дийнахьа предгорненцаша паччахалкхенна дIаенйай 1200 тонн фуалъяьха хьажкIаш, план 400 тонн йолаш. Еррига а укх шера паччахьалкхенна цар дIаяла лаьрхIай 1500 тонн фуалъяьха хьажкIаш.

О. ШАДИЕВ.

КIИЦЕИ РОЖАЦЕИ КЪОВСАДЕННАР

Башкире кхашка паччахьалкхен тохкам беш да керда тайпа кIа — лаьтташ дIаде доладеннача хана денз духхьашха советски селекционераша хьадаь кхолха тритикали. Тритикали — кIаи рожи вIашагIа а эдаь хьадаь, хьалхагIа хиннарел дуккха а дикагIа дола сорт. Из хьаде гIерташ къахьега дукха ха я, цхьабакъда хьадаьча сортех цхьаккха а царга дIаяхийтача культурашка кхоачаш хиннадац хьувкъамга диллача.

Аьттув болаш нийсденнад кхаь тайпара ялат — гурахьа дув чIоагIа кIа, бIаьстан юхье дув кIаьда кIа, рожь — вIашагIа а эдаь хьадаь «амфидиплоид-206» яха дай-мехка сорт — кхолха тритикали. Кхашка из сорт дIадийнача «Ленинский путь» яхача башкирски колхозо хIара гектара тIара 32 центнер — укхаза дIадуваш леладеча кIин сортехчул дуккхагIа — ялат доаккх. Кердача сорта буртигаш доккхий да, кIин буртигел дезагIа а белок дуккхагIа йоаллаш а да. Шелал ларга диллача гурахьа дувча рожага дIакхоачаш да «амфидиплоид-206», цхьабакъда цул кIезигагIа вар долаши дикагIа уралатташи да.

Тохкамаш дIахо а деш да, цхьабакъда цар хIанзле а хьахьекхад кхолха тритикали Iалаьмате маьхерен перспективнии культура хилар, къаьстта а Уралеи СибарегIеи хулар санна дола шийла Iа хулча районашта.

Анатолий ПРАЗДНИКОВ,
АПН корреспондент.

Грозненски опытно - экспериментальни завода болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй КПСС XXV съезда сийна тIанийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара. Цу яхье хьалха а латташ шоай декхарех дика лоархIабеши башха дика говзанчаш болаши ба радиоаппаратура монтажникаш Бакаева Залпа, Дацаева Эмма, инженер-диспетчер Токарев Вячеслав, кхыбараш. МоллагIа керда продукци кийчъе езаш хилча эггара хьалха царга хьае лу из. Предприяте кулгалхоша дика кхетаду цар шоашта енна задани йизза кхоачашъергйолга.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) керда продукци кийчъеш ба монтажница Э. Дацаева, инженер-диспетчер В. Токарев, монтажница З. Бакаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Арктикана дола атомоходаш

Вай мехка гонахьарча 14 фордах Iан замалахьа баь а е кIезиг-дукха баь а ша ца беш цхьаккха а бац. Цулухьа гаьна хьалхагIа денз ша эттIа а беш дIавохалургвола способаш лохаш хиннаб эрсий фордахой.

Цу гIулакха кхычарел хьалхаваьннав кронштадтски кемай да Бритнев Михаил. 1864 шера ший цхьан кема бат чухьайза яьй цо. Кема атта ша тIа хьалтIадоалаш а цул тIехьагIа ший дозалца ша кагбеш а хиннад. Бритнева «миниледокол», мадарра аьлча, дунен тIа эггара хьалхара ледокол а хинна дIаэттад. Цул тIехьагIа российски адмирала Макарова кийчъяьча проектана юкъейихьача конструктивни идеяс итташ шераш хьалхагIа Iобиллар ша теда дунен флот дегIайоалаяра керттера никъ. Арктика бокъонца паччахьалкхен хьисапагIа караерзае йолаяьй советски хана. Садоалла хIама доацача шан аренашкахьа бокъонца никъ биллаб «Ермак», «Сибиряков», «Челюскин», «Красин», «Литке», «Седов» яхача ледоколаша.

Арктике наькъа ахара опыт Iома а яь, советски специалисташта хайнад, ледоколаш берда йисте гIолларча готтача такагIа мара ца лелалулга. Юкъ-юкъе доагор чудувттанза дарг ца хиларо берда йистера гаьна довла йиш хилийтац царга, Гаьнарча Арктикера шана хьалаш никъ бара каст-каста аьттув болашагIа хуле а. Долче, энергеца уж хадданза леларгдолаш Iалашданза дарг ца хилара керда проблема отт хьалхашка.

Дерригача кхыча кемаштачул дукхагIа эшар ледоколашта атомни двигателаш, нагахьа санна геттара чIоагIа ша нийслой а аьнна тIалатташ боккхача пиза йоккхий резерваш а йолаш гаьнача наькъа аха дезаш уж хиларах нийша а ца Iеш. Къаьстта ший тайпара лоархIаме цхьа хIама доалл ледоколех: шоай дозал эша ца луш дисача миччахьа гIолла а дIачакхдоалалу уж. ХIаьта из дулургдолаш дац хIара деннеи бийсаннеи итташ тоннаш довгор доагадеча мехкдаьтта е кIора ледоколашка. ХIаьта цу юкъе урана граммаш мара ца йоагаеча атомоходаша шоай дозал хадданза цхьатара а лоаттаду, цудухьа наькъа мел ухача хана юха ца озалуш а долх.

Исторе чухь эггара хьалхара атомни энергеца болх бе доладеннача машара кемо — «Ленин» яха полярни атомоходо, Адмиралтейски заводе хьа а даь, 1960 шера мае арктически навигаци дIайолаяьй. Укх пхийтта шера Къилбаседен форда наькъагIа транспортни кемай дуккха караванаш дIайигай атомоходо. Дукххача шерашка ша тIарча халача хьалашка цхьаккха авари йоацаш цунна эксплуатаци яро бокъонца бакъдир конструктивни решенеш нийса хилар, хIаьта ша тедача кемаш тIа атомни энергех пайда эцаро доадаьдац шийга дIададахар. Массехк шу хьалхагIа бокъонца тоа а даь арадаьккхад «Ленин» яха атомоход. Цу кема хIанзара навигаце ха эггара йIаьхагIа я — биъ бутти ах бутти совгIа.

1971 шера сентябре атомни энергех машара гIулакхашта пайда эцара хетаьча IV Дунен халкъашта юкъерча конференце яхача советски делегацена керте лаьттача СССР атомни энергех пайда эцара Паччахьалкхен комитета председатела Андраник Петросьянца Женеве хиннача пресс-конференце хоам бир Советски Союзе керда атомни ледокол хьадара балхаш дIадоладеш хиларах. Деш хинна къамаьл транспортни атомни кемай шоллагIча ноахалах дар. ХIанз океана тIа даьннад Балтийски заводе хьадаь «Арктика» яха атомни ледокол.

Геннадий ЛИСОВ.
(АПН).

Николаева-Терешкова Валентина («Вселенни — мукъа океан»): Мала хургья-хьогI из ираз дар? — уйла йора оаха Которосле хи йисте тхоаш дагийташ тхо дадаш. Бокъонца гIоргйола кхалсаг дага хиннайий-хьогI Гагарина? Е цун книжка тIа а, е «Восток» сигала дахарах даьккхача кино тIа а цу тайпара кхалсаг хиларах хьоахадеш хIама дацар... Цхьабакъда шеко яцар: гаьна е ганза советски кхалсаг седкъий океане чутаIаргхиларах. Кхалнаха дакъа ца лоацаш цхьаккха хIама мича дусс вай мехка... Бийсашка дагахьа Iодагардора аз сай деррига вахар ший деригача дикахетарашцеи гIайгIашцеи. Из дар са ханнарча миллионаш болча мехкарий дар санна дола вахар. Низ, знанеш, хьинар тоъаргдий-хьогI кердача наькъагIа яхара?

Пахмутова: Iа кхетадой хац сона, сакхетам чу доацаш, кхыметтел бегашта санна цунга тренер, аэроклубе гIолларча подругаш йист хулаш хилча цун дег чу даьлар: — Э, ма ва-кх хьо а ва-м, юбка ювха Гагарин... — ТIаккха хIаьта, Гжатскал фу даь вогIа я Ярославль?

Ший дагардараш, шеконаш цхьаь чуйоахкае хала да. Валентинас дувц, наьнага са ца хьувзадайтар духьа юххьанца дагаяланзар со цунца яхаш. Ше лаьрхIа доккха хIама дийцар цо краснoперекопски текстильщикий партийни вожакага — Валентина Федоровна Усовайга. «Са шоллагIйола нана» — иштта оал Валентинас цу кхалсагах. Цунгара Iомаеннаяр из къонахчал долаш, денал долаш, тешаме хила. Вай цхьан дешаца — коммунист — оалаш дола доккха хIама цу кхалсаго шийна чулаьцача санна хийтта хургдар Валентинана, «Красни Перекоперча» дуккхача къахьегамхошта а санна. — ХIаьта хьо хьайх бIубенна йий? — Я! — ТIаккха яха мара езац. — Иштта лоацца къамаьл хилар цу шиннена юкъе цар цхьана яьккхача цу йIаьхача бийсанна.

Усова Валентина (КПСС членалла яха В. Терешковайна еннача рекомендаце тIара): Низи знанеши кхоергьяц партеи правительстваи моллагIа задани кхоачашъяра, коммунистически общество хьалъерий хьалхарча мутIарашка хургья массаза а...

Пахмутова: Цунна хайнад Валентинай кхоачашъе езар малагIа задани я, цунах бIубенна хиннай из...

Корреспондент: Вайна дагайоагIа Даьхено тийша а тийша лелае... трактор дIаеннача эггара хьалхарча кхалсага а самолета штурвал бе еллача эггара хьалхарча кхалсага а гIоръяьнна хинна сийле. ХIанз а бIаргаяйра вайна эггара хьалха седкъашка яха кхалсаг. Керда чайаш. карагIдувларий керда бустамаш! Цу дицлургдоацача деноех Хьона дег чу дисар фу?

Пахмутова: Из-м дицлургдоацар ма дий! Фаьлгаца дагалаьца хIама дац, гуччахьа хина хIама да. Космосера седкъа а боацаш, кхалсаг, дийна, лаьттан тIара, къона кхалсаг. Валентина яхаш эрсий хоза цIи йола кхалсаг. Космически боадоне гIолла гIетта йода Даьхен сийрда йоI. Сигала яхарах хоам хиннача хьалхарча минуташке а бIаргаяйра вайна из телевизорий экранаш тIа.

Цун елаялара тIера бIарг баккха магацар сона — иштта велалургвац геттара дика саг мара. Дукха ха йоаккхар аз цун бIаргаш зуаш — хьаькъал дола, сийрда, йиIий хулаш ма хиллара ираз долаш. Советски мехко кхалсага денна дика а бакъ а мел дола хIама, эггара доккхагIеи тамашийнагIеи дола вай кхалнаьха ираз дIахьекхар цо дуненга а дуненашка а лакхача лакхалепера. Цудухьа цо бихьача наькъо бакъйир сигале сийна-сийна, кIай морхаш — машара кхокхарч лелаш хилийтара адамлеп йола торо. Вешта, цу деношка-м машара символ а хинна дIаэттар кIай ткъам бола «Чайка» а. Аз кхетадир, йиIига дараш санна доккха ираз дола бIаргаш хьан хул котало яьккхачун!

Николаева-Терешкова Валентина («Вселенни — мукъа океан»): МассагIазза теш хиннай со дулургдац аьнна хийттар пай мехка дулуш хилара. ТIеххьара команда хьахезача, са метта а дайта, дегIа пхьидаш чIоагIйир аз. Ракеташ гIеттача истола тIара йорттига хьалъайелар ракета, цул тIехьагIа, низ болча двигателий тата гонахьа мел дола хIама дега а деш, юхакъовлалургйоацаш масса хьидда, урагIъяхар. ДегI цхьан низо хьоарчадаь дIа мархIа а делла гIанда IотIатеIаде баьлар, Iоаткъамаш тIа-тIа дуккхагIа хулар, садоахаш низкъалагIа яр, хIаьта цул тIехьагIа мукъадала доладелар дегI, тIа-тIа аттагIа хулар.

Низткъа тата хилар — дIакъаьстар кема кертера обтекатель. БIаргашка эттар сийрда маьлха зIанараш. «Взорана» дIатIатеIар со. Гаьнна-гаьна лохе бIаргадайра сона Лаьтта, тIаккха цу сахьате Iочу хоам бир аз:

— Со — «Чайка»! Цхьанна хIаманна шек яц, хьал тIехдика да! Горизонт гу сона. Сигала бесса, сийна така... Из Лаьтта да! Ма хоза да из!

Жоп юха делар Гагарина оаза.—Со раьза ва Iа яхачоа, хоза да... тIехдика йода машин...

Цхьаннахьа гаьна доаццаш дар «Восток-5». БIаргашца лехар аз из — бIаргагургдацархьогI аьнна. «Ястреб» хьатIадийхар аз. Цу сахьате юха йист хилар из. — Хоз сона, хьо даькъала ю аз.

Массазардараш санна дола дешаш: массагIазза дийцал уж Лаьттан тIа, мел хозача ашарца декар уж хIанз са дег чу! Юххевар доттагIа!..

Лаьттан тIа долча хана а дийцадар аз цунца (Керттерча Конструкторца. — Ред.), нагахьа санна со могаш-маьрша а дог айденна я хуле, «Востока-6» никъ кхозза бIаьхбе йиш хиларах. ТIаккха хоз сона йовзаш йола оаз: — «Чайка»! Фу хьал да хьога? Тха долла хIама вIаштIехьа да...

Дуккха дувца безам хиннабар са юха, хIаьта а керттердар, ала дезаш хиннар, аьлар аз: — Воаш дийццача тайпара бергбий вай никъ?.. — Из да дикагIдар, «Чаечка», — аз яхачоа раьза хилар Керттера Конструктор.

Корреспондент: Терешкова Валентина космосе яхар — фуд из, аьттув ба? ГIордаьнна дийца ла санна, цун вахара наькъа тIа илла ираз да из?

Пахмутова: Аьттув ба! — ала мегаргда, аьнна хет сона-м. Цхьабакъда аьттонал совгIа кхы а дукха хIамаш эшар цига: «космически характер», цIаккха кIаьд ца луш къахьега догдар, йоккхий знанеш, хIама довза гIертар, чIоагIа унахцIено, сихха къоастамбе хар, массагIа да уж кхы а... Вахарои ханои хьахьекхачох, вай сийлахьа космонавташ цу вахара «аьттонна» хила мабоагIара хилар.

Корреспондент: Космонавтий лаьттан тIара маршруташ хIанзле а космическичарца йиста мегаргйолаш я. Бакъ дуций из? Николаева-Терешкова Валентина итташ мехкашка хиннай. Цун бувзамаш партийни, паччахьалкхен, общественни деятель хиларах тарра — КПСС ЦК член, СССР Лакхехьарча Совета депутат, советски кхалнаьха Комитета председатель, Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха демократически федераце вице-президент я из — шера да, цу даьккъе доззол дехьарча паччахьалкхенашца а къьастта социалистически мехкашца а...

Пахмутова: Вай Чайка дуккха а нийсъеннай паччахьаш болча кхалнахаца а, министращца а, Малхбузехьарча мехкий политически доалерчеи гIозарий боккхийча викалашца а. Цхьабакъда, хетаргахьа, дуккха а боккхагIа хул цун безам мугIарерча нахаца — Парижа металлисташца, Лондона докерашца, Токион Делен текстильщицашца. Бокъонца дола ираз хул цунна хIара из социалистически мехкашка яхар, вежарашха долча халкъий викалашца советски лаьттан тIа вIашагIкхетар.

Корреспондент: Шийтта шу дIадаьннад Валентинана космосера вай башха-хоза сигала бесса планета бIаргаяйча денз. Цу шерашка дунен тIарча итташ мехкашка эггара хьашт долашагIа йола хьаша хиннай эггара хьалхара кхалсаг-космонавт. Цо цига кхихьача наькъех а цун университеташ хиннай. Иштта из хIара массаза ях дуккхагIа а хиннад, чIоагI а деннад общественни деятелашцара, профсоюзнии кхалнаьхеи организацешцара доттагIала бувзамаш. ТIа-тIа кIоаргагIа Iомаьяй цо дунен халкъашта юкъерча хIанзарча гIулакхий проблемаш. ЛаьрхIа вала чIоагIа хала да цу шерашка Николаева-Терешкова Валентинай хинна кхыметтел лоархIамегIара а вIашагIкхетараш, цо яь е дакъа лаьца беседаш, конференцеш, симпозиумаш.

Пахмутова: Дика доттагIий дукха ба Валентина Владимировнай. Анджела Девисацара цун доттагIал дIадоладелар къона америкаиски коммунистка набахта Iазап озаш хиннача ера кхерам цунна тIалаьттачеи хана денз. Из дег тIара доттагIал кхы а дукхагIа чIоагIделар советски кхалнаьха Комитето йийха 1972 шера Анджела вай мехка еначa хана.

Корреспондент: Дунен халкъашта юкъерча хIанзарча гIулакхашка кхохкам кIаьдбаро керда хьалаш хулийт кхалнахи кхалнаьха организацеши массане юкъара машар бахьан долаш лоаттабеча къовсама шерагIа юкъеозара. Советски кхалнаьха Комитето шерра бувзамаш лоаттаду дунен тIарча бIаь совгIча мехка кхалнаьха организацешца. В. Николаева-Терешковас хьа а йийлла чакхъяьккхар европейски кхерамзленна тIехьара Советски комитет хержа йола Москве хинна общественноста заседани, хьинаре дакъа лаьцар машар безача инзий дерригдунен конгрессе, укх шера Мехико хиннача Дерригдунен кхалнаьха конгрессе яхача советски делегацена керте лаьттар...

Пахмутова: ДагадоагIа сона Николаев Андрияни Валентинан Алжире бахача хана нийсденна цхьа хIама. Космонавташ тIабагIа машин низткъа мара дIайохалацар пен санна хьаэттача гIозбаьннача наха юккъе гIолла. Циггача цIаьхха радиатора хьалххашка гучаийккхар пхи шу даьнна хила мегача кIаьнка хьатара юхь. Наькъал дехьа экккаш маьчи Iойожаяьр цо... Тормозашка тата нийккхар. Валентинас тIера Iо а яьнна, чархашта кIалхара тиша маьчи хьа а нийца, Iогора а хайна, кIаьнка кога тIа йийхар из, тIаккха, хьоасташ цун кертах кулг а хьекха, юха тIахайра. ШоллагIча дийнахьа Алжира дерригача газеташа яздора «селлара лакха седкъашка урагIъяхачеи мугIарерча болхлочун дезалерча пхи шу даьннача кIаьнка когашка кхоачаш селла Iолохьеннача» советски кхалсагах.

Из-м советски, шоашта юкъе эггара дикагIйолча викалех цаI вай Чайка а йолаш болча кхалнаьха, оамал я а ма йий иштта. ГIулакхаш лоархIамеи сага оамалаш сонта йоацаши.

(АПН).

ЮХА А ШАХМАТАШ

Дика салеIад бераша ахкарчa каникулашка. Цхьабараш «Мехкдаьттахо» яхача пионерски лагере хиннаб, вожаш даь-нана йолча е гаргара нах болча юрта салоIаш хиннаб. Къона шахматисташ, вежарий ХачатурьянгIар шин кIира салоIаш хиннаб вай Даьхен столице — Москве. Халкъа боахама карагIдьиннарий выставкага хьежаб, метро хоахжабеннаб, кхы массагIа да уж царна бIаргадайна кердадараш.

ХIаьта шахматаш? Уж царна цIаккха йицлуш хинназц. ЦIагIа а поезда чу а лайзаб уж царех.

Черноречье поселке химкомбината культура Двореце хьайиллай шахматни клуб. Болх бе йолаеннай Октябрьски района пионерий ЦIен шахматни кружок а. Шахматни теоре Iомаю шоллагIа шу да хIанз бархIлагIча класси дешархоша Илькевич Сашаси, Лагейсский Мишаси, Лагунов Вячеславеи (№ 32 йола школа).

ХIанзалe «Пили» «Испански партии» яха шин дебют Iомаьй цар, дунен хьалхарча чемпионах — Стейниц Вильгельмах лаьца лекцега ладийгIад, дунен тIа австрийски шахматиста цIи дIайовзийтача Монтгрилпенаца лайзача партега хьежаб.

Укх кIирандийнахьа, 21-ча сентябре, разрядникаша дIайолаергья тематически турнир. ХIаьта укх деношка шин клуба эгара эIамагIболча шахматистий доттагIала вIашагIкхетар хилар. Химикаша тIайицар октябряташ.

Цу матче 5:4 счет йолаш котало яьккхар № 31 йолча школа 5-ча класса дешархоша Ляпичев Вовас, Кошелев Генаде, Анников Сергея. Хьаьшашта юкъе къаьстта дика лайзар вежарий Феликси Армени ХачатурьянгIар — 2:1 счет йолаш котало яьккхар цар. Бакъда цар эгара эIамагIволча вошас Эдикас боккхагIболча вежараштa бохам бир — эшайир кхоккхе а парти.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ,
пионерий ЦIен шахматни кружока кулгалхо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) (Эдик — 5 шу, Феликс — (уралаттар) — 9 шу, шахматех кхоалагIа разряд лелаю Армен — 7 шу.

Автора сурт.

Грозне–Чехословацки «Луна-парк» яха аттракцион

Самардийнахьа Грозне Орджоникидзе цIерагIча стадионе болх бе йолаеннай Либерец городера ена дIа-хьа лела чехословацки «Луна-парк» яха аттракцион.

Из вIашагIъелла пхийтта шу да. Дукха гастролеш яь коллектив я «Луна-парк» шоай мехка а хIаьта иштта доазол дехьа я.

Вай мехка а вай республике а духхьашха ена я аттракцион.

Программа чуйоагIаш я тайп-тайпара цхьайтта аттракцион: из я вайна йовзаш йоаца «кегельбан», «автодром», «колональни никъ», «Къаьнара гидравлически бурчолг» иштта кхыяраш.

Иштта аттракциона чуйоагIаш я шиь тайпара кхы йоаца «мотокари», «гобоаха бурчолги».

Ткъаь итт сагах латтача чехословацки аттракциона коллективо шоай низ кхоачар ду грозненцашта «Луна-парк» езаллийтара, цунга хьажа баьхка зрителаш дог раьза долаш дIаахара. ХIаьта грозненцашка шоай говзал, низ, денал гойташ сакъердам, белам беш дукха тайп-тайпара аттракционаш хьахьокх укхаза.

СУРТАШ ТIА (лакхехьа) «Мотокары», яха аттракционаш болх беш я. «Къаьнара гидравлически бурчолг». (лохехьа).

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

ЖУРНАЛИСТИЙ СЕКЦЕ ЗАСЕДАНИ

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене тIема-патриотически секце аргIанара заседани Грозненски гарнизона цхьан подразделене хилар. Сийлахь-боккхача Даймехка тIом болча хана танкисташта карагIдийна денале гIулакхаш документальни киноижурналистикан мишта дийцад хойташ дола дош дар дийцар. Заседане дакъа лоацаш бар тIема а политически а кийчон отличникаш, тIема-патриотически темах яздеш бола журналисташ, тIема а къахьегама а ветеранаш.

Заседане дакъа лоацаш хинараштa Грозненски кинолюбитела, хьалха танкист хиннача, запасерча сержанта Н. Т. Литвинова даьккха, советски халкъо фашистски Германи эша а яь Котало яьккха 30 шу дизара хетадаь, республикански любительски фильмай конкурсе хьалхара премий яьккха дола «Кхо танкист» яха документальни фильм хьеххар. ЧIоаггIа теркам тIабахийта ладийгIар гуаьбеннараша фильма турпалаша отставкерча подполковника Я. Ф. Новиковеи отставкерча воккхагIволча лейтенанта, Грозненски автотранспортни предприяте механика С. М. Жуковеи даьча къамаьлашка.

Цул тIехьагIа секце членаша Грозненски журналисташа С. Г. Ворониннеи Г. А. Ершовеи йийцар тIема-патриотически публицистика даькъе дукхача шерашка шоаш Iоаяь опыт.

Заседане итогаш йир журналистий Союза правлене члена, тIема — патриотически секце председатела В. М. Лавриненкос.

БIухоша хьаьшашка дIахьехкар тIема техникеи герзи, дийцар КПСС XXV съезда сийна яьржача социалистически яхье шоаш доахача толамех.

№ 28 ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНИ УЧИЛИЩЕ 1975–1976 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША ДIАЧУЭЦ ДЕШАРХОЙ

Училище квалифицированни болхлой кийчбу укх специальностех:

1. Мехкдаьттан химически промышленноста предприятей оборудованешта вола слесарь-монтажник.
Дешара ха. 8 класс яьккхачун — 2 шу, 10 класс яьккхачун — 1 шу.
Стипенди — 36 сом.

2. КИП-еи автоматикеи слесараш.
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шу.
Стипенди — 36 сом.

3. Технологически оборудовани тоаяра вола слесарь.
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шу.
Стипенди — 36 сом.

4. Химически производства аппаратчикаш.
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шу.
Стипенди — 36 сом.

5. Компрессорни насосни установкай машинист.
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шу.
Стипенди — 36 сом.

Токарь.
Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шу.
Стипенди — 23 сом. 50 кеп.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, спортивни секцеш, духовойи эстрадни оркестраш. Дешархошта транспортаца лелаш льготаш лу. Производственни практика йолча хана стипенди кхы тIа 33 процент алапи лу.

Училище дIачуийцарий балха стаж юкъе юкъ ца йолийташ дIалоархI. ТIехдика дешаш бараштa 25 процент дуккагIа стипенди лу. Училище тIехдика чакхъяьккхараш конкурс йоацаш вузашка, техникумашка дIаэц. Училище хьайиллай болх беча кагирхой № 9 йолча школа филиал, цига дIахо 9, 10, 11 классашка деша йиш я.

Училище деша боагIарашка шоашца хила деза яр документаш:

1. **Заявлени.**
2. **Дешарах дола документ.**
3. **Вахача моттигера справка.**
4. **Характеристика.**
5. **6х4 боарам бола диъ фотокарточка.**
6. **Паспорт е ваь ха тIайола тешал.**

Училища адрес: гор. Грозный-48, химкомбинат, ГПТУ-28. Училище ва йиш я №№ 1, 1а, 23 йолча автобусашца «Полиэтиленови цех» яхача автобусаш соцача кхаччалца, №№ 2, 8 йолча трамвайшца «Водолечебница» яхача трамвайш соцача кхаччалца.

ХIама хатта безам болчо телефон тохо йиш я укх номерагIа: коммутатор 94, 3-98, 5-43, 6.09.

ГПТУ-28 ДИРЕКЦИ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КУБА: ХIАРА КХОАЛАГIВАР ДЕШАШ ВА

Сийрдеи бе-беи бесаш дола мохк оалача Кубе сентябре дуккагIа хул баьде-сийнеи сигалбессеи бесаш. Iуйрийна кубински городийи юртийи улицаш хьалъюз баьде - сийна хацаш хьалъюз баьде - сийна хачеши юбкилгаши, сигалбесса кочамаши ювхача иттaш эзаршкольникашеи школьницашеи.

Образоване даькъе карагIдаьннарех де а доагIаш доккхал ду Кубо. Нагахьа санна революци котъялалехьа бархI бIаь эзарнега дIакхоаччаш дешархой хиннабале, хIанз кхо миллион совгIа ба: хIара кхоалагIвар деша вагIа.

Укх дешара шера денз дIайолаю халкъа образоване система дIахо эргаяьккха тоаяра план кхоачашъе. Хувцамаш хургда цун структурана шийна юкъе санна, иштта дешара процесс вIашагIйоллара даькъе а. Школьни планаши программаши эргаяьха тоаяро йиш хулийтаргья, масала, юххьанцара, юкъера, университетал хьалхара образовани чулоацаш йола юкъара образовани шийтта шерага кхоачаеш лоацъе. Лакхлургья дешар хьехара дикал, дешархой юкъерчеи къаьсттачеи кийчон боарам.

Халкъа боахам, Iилма, культура дегIаккхувлара даькъе Кубо даьхача кердача толамаша доккхагIдола декхараш хьалхашка отталу бахача наьха общеобразовательни боарама а. Цунца дувзаденна кIезиг - кIезига довлаш декхар а даь тIадожадеча итт шера дешарга довла лерхI.

Декабре хургйолча Кубай Коммунистически парте эгара хьалхарча съезде ювцаргья 1976 — 1980 шерашка халкъа боахам дегIабоалабара цхьоалагIча пхе шера плана цифраш. ХьалххагIе а даьча лоархIамегIа, алхха юкъерчеи лакхерчеи образованена эшараш ка хьалхарча пятилетка дIадахийта оттадергда миллиард совгIа песо. Пятилетка чакхйоалаш эзар совгIа керда школа хьалъоттаргья ПаргIатон гIайрен тIа.

Кубо образоване даькъе даьхача толамий лоархIаме хьаст ба социализма кхыча мехкашца массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш. Советски Союзо ду новкъостал хьахьокхаш долча масалех цаI да лакха квалификаци йола кадраш кийчъяр. Укх пхийтта шера ши эзар гаргга кубински специалисташ кийчбаьб советски вузашa. Цу даькъе цхьана леладу гIулакхаш, кхыча доакъошка леладераш а санна, шерлуш да. ХIанз СССР тайп-тайпарча вузашка деша багIа ПаргIатон гIайрен тIара ши эзар совгIа кагий нахи мехкарийи.

В. ДМИТРЕНКО,
АПН корр.

Гавана.

ПОРТУГАЛЕХ ДОЛА ХАРЦДАРИ БАКЪДАРИ

Цкъа август бетта юккъе немцех болча са коллегех цхьанне телефон а теха дийхар согара кхыча европейски американски писателашца цхьана португальски событеш малхбузехьарча пресса тIа ювцара хьакъехьарча письмона кулг язделга. Со геттара раьза хилар из де. Письмо яздаьр немецки писатель Альфред Андерш вар. Цу документа кIал кулгаш яздир ткъаьх гарггача писателеи искусства викалои.

Ший письмо тIа Андерша хьакхайкадир, Португале политически вахара событеш Малхбузехьа мишта ювц европейски общественностага хоам банза барг ца хилар. Ший гIадвахар къайла ца хьош хьакхайкадора английски корреспондентo коммунисташка «тIертарах», эгара тIехьагIа правительствана чухьа даьнача «довнах», «боарамечар» декларацех. Дерригаш а уж да английски корреспонденто цу мехкара хоам бе мегаргдолаш лаьрхIараш. Иштта хIара Iуйрийна Португалерча хьалах дувц «Таймсо» а. Кхы цул эргашагIа дац кхыдола газеташ а.

Цу хьакъехьа укх тайпара язду Андерша: «Прессо вIашагIъеллай бIарчча цаI йолеи вIаши бувзам болеи меткIаьлий система. Шоай лаьрхIа цхьа хIама а долаш гуллеча керладарий новкъосталца харцахьдоах Португале бокъонца долаш дола хьал. Прессо хайра хIама яздац цу мехкарча керттерча событех лаьца, тIехьайнса районаш эргаяхаран лаьтташ ахархошта дIадаларан португальцаша беча дукхачеи халачеи балха хьакъехьа».

«Доалахье юкъара ерзаяра процесс низ юкъе ца боаккхаш йодаш хиларах хIана яздац? — яхаш хетт Андерша. — Цхьаккха хоам хIана бац заводаштеи фабрикаштеи национализаци ярах, Революционни советерча дискуссех, экономически планированех, капиталовложеней маIанах, къахьегамхой предложенеех?»

Уж дерриг хIамаш хьоахадац тIехъяьнна гоамал шоай хиларах. «Из я ше эгара дикагIа лоархIачеи цу цхьан ханна дукха мехкаш Iалаьмате йоккхача масштаба экономически экологически катастрофага дугачеи капиталистически экономика гоамал. Къаьнача капиталистически экономически паччахьалкхени порядкана юха тIаяха ше кийча хилар Португале хьа ца хьекхача цунна экономически новкъостал де тигац».

Цу дерригача хIамаша бокъонца дагайохийт Чили. Чиле хиннараш санна йола событеш Португале а хилар дезаш ба Малхбузехьарбараш.

Португалера событеш харцахьа ювц яхаш латкъараш бахъ гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсама шоаш хетабаь нах мара бац аьнна хетадала тарлу. Цхьабакъда из мишта дац. Флит Стритерча дика ка йоалаш журалисти издатели волча Хентер Дэвиса 17 августа «Санди таймс» яхача газета тIа даьккхад Португале ше отпуск дIа мишта йихьай дувцаш дола дневник. Ше а цецваьккхав, язду цо, португальски событеш ювцара хьакъехьа английски прессо леладечо. «Гардиан» яхача газета тIарча цхьан статьях «шур юкъебеххача журнализма» образец я аьнна цо, «Португале граждански тIом латт, долла хIама дехад яхаш дувц, — язду Дэвиса. — Цхьабакъда со хиннача португальски курорте салоIаш хиннача английчанех цхьанне, цкъа цхьан сайрийна со волча хьачу а вена, аьлар: «Португалерчул кхерамегIа я Бирмингаме ваха, нагахьа санна Ольстере доаллар теркалдича».

Пресса харцо сенах латт аьлча, из латт, харц йолга ховшешехьа а материал гулъеш, дош доацар долча хIамашта уйла тIаерзаеш хиларах. Английски прессо хIара деина хоам бу, Португале доаллар кхераме, унзаре, хIалак хургволаш хIама да яхаш.

Тха кепайоазоно кегареи моастагIалеи лераш лех Португалера, хIаьта лоацеи дош ца хетташи шоллагIча оагIо тIа мара хоам бацар, масала, Бангладеше Муджибур Рахман верах. Паччахьалкхенна керте латтар верах талмастта хоам а баь, цига хинна хIама шоллагIча дийнахьа дипдир! Белажаш хьал а эза, дитар: кхел иштта хиннай цул аьнна.

Фашистски Португале мел ахха гIулакхаш леладой я, цхьа дош яздацар цо цар хьакъехьа. Европейски буржуазни кепайоазоно бIарччача цхьан фронтагIа дIа а этта гадоахар фашистски Португале. ХIаьта хIанз бIарччача цхьан фронте дIа а этта революционни Португалена Iоттараш ю цо.

Джеймс ОЛДРИДЖ,
английски писатель. (АПН).
Лондон.

Дика еце чакхъяргьяц

Грозненски швейно-производственни объединене коллектив производственни план массаза а кхоачашъеш хьайоагIа. Цу предприяте продукци бахача наха хоатташ а дIаэцаш а я. Цулухьа дале а, е кхыча бахьанах дале а объединене ОТК службас ший болх лаьгIбалийтаб.

Дукха ха йоацаш госторгинспекце управленеи «Росторгодежда» базаи болхлоша цхьана проверка йир объединене ОТК хьайийцача 2510 изделена. Царех 347 издели, е 33,7 процент брак хилар. Берий 65 кочи маIача наьха 260 хачии е ГОСТа нормашца а е эталонашца а ийслуш ца хиларах йизза брак йир.

МаIача наьха хачеш овнаш вIаши ийс ца луш, тIатийга тIехкар а харцахьа тийга, иштта кхыдола а кхоачамбоацараш долаш яр.

МаIача наьха 600 трусех 502 труси брак йир — ГОСТа нормашца а эталона образецашца а ийслуш ца хиларах. Цу бахьанех 5100 издели торговни сеташка дIа ца бохийташ соцайир.

Госторгинспекци управлене чIоагIа бехк баьб грозненски швейно - производственни объединена: брак мел яь йола издели мах беча организацешка дIа ца йохийташ йитай, продукци маьхал яккхара план кхоачашъяра йолча отчета юкъера 12,4 эзар сом дIадаьккхад.

М. ТОРШХОЕВ,
РСФСР товарий дикала госинспекце Нохч-ГIалгIай республикански управлене начальника заместитель.

КХАЖ БОАГIАРАШ — СБЕРЕГАТЕЛЬНИ КНИЖКАШ

Вай республика къахьегамхой чIоагIа хьашт долаш ба кхаж боагIача вкладашца. Ер шу дIадолалуш Нохч-ГIалгIай АССР сберегательни кассашка ши миллион гаргга сома пхи эзар счет яр хьайийлла. Уж вкладаш алсамъяларга хьежжа лакхлу сберегательни кассе цу тайпа вкладах ахча Iодилларашта хулаш бола пайда а. Масала, нагахь санна, 1971 шера республика сберегательни кассашa кхаж бенача вкладчикий цIерагIа 26,9 эзар сом дIаяздаь дале, 1974 шера 35 эзар сомага кхаччалца IотIакхийттад кхажах цар даьккха ахча.

1975 шера город Ярославле кхаж боагIача Российски Федераце сберкассашка уллача вкладий аргIанара тираж хургья.

Цхьа эзар йолча счетий номераштa тираже 25 кхаж боагIаргба. ХIара кхажа боарам ах шера юкъера лаьрхIача книжка тIа иллача ахчах процентаща белгалбергба: масала, цхьа кхаж 200 процент боагIаргба, вешта аьлча, книжка тIа илла ахча шозза алсамдаргда, шиъ — 100 процент, шиъ 50 процент, ткъо — 25 процент боагIаргба. Кхажа боарам эгара дуккагIа беча 2000 сомал тIехбала йиш йолаш бац.

Тираже дакъа лаца йиш йолаш ба укх шера 1 октябрь хьатIакхоачаш кхаж боагIача вкладах ахча сберкассе Iодилларaш.

Кхажа ховдам болаш йола ахчан сумма сберегательни кассе уллача ахчан боарамахи сберкассе уллаш цо яьккхача ханахи тийша я. АргIанарча тираже кхаж бена счеташ ловза йиш йолаш я дIахо йодача хана а. АргIанара тираж хургья 1976 шера апрель бетта хьалхарча деношка.

С. СМАГИН,
Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлене воккхагIа вола инспектор.

Грозне хургья тираж

Укх шера 510 эзар сома ахчан - хIамай лотерея ийцад вай республика къахьегамхоша, хIаьта бархI бетта 293 эзар сома бенача кхажах хIамаш дIанийцай цар. Кхажах яьккхай дуккхача маьха хIамаш, царча юкъе—«Жигули», шиъ «Москвич-412», «Запорожец» маркагIа йола автомобилаш.

Укх шера 10-гIче 11-гIча октябре город Грозне В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIагIа 1975 шера РСФСР финансай Министерстваса ворхIазлагIа арахийцача ахчан - хIамай лотерейн тираж хургья. Цига кхажа ловзаеш хургья 134 «Жигули», «Москвич-412», «Запорожец» маркаех йола автомашинаш, диъ тайпа маркаех йола 176 мотоцикл, 880 тайп-тайпарча маркаех йола радиоприемникаш, 88 пианино, 220 телевизор, 4408 электрохолодильник, 924 кIувс, иштта кхы йола маьхе хIамаш.

Билеташ арахийцад 7 миллиони 920 эзари сома, цунах 60 процент ахча кхажа хьожадаьд. Иразе хургда 4 миллиони 813 эзари 600 билет.

ВорхIазлагIа арахийца лотерейни билеташ доккхаш да тикашка, сберегательни кассашка, бувзама предприятешка, Союзпечата киоскашка, иштта кхыча моттигашка. Тиражага хьажа безам бар хийцца чувайтаргва.

С. СМАГИН,
Гострудсберкассай Нохч-ГIалгIай республикански управлене воккхагIа вола инспектор.

Хи тIа гIолла лела театр

Город Тобольскерча драматически театро хIара аьхки теплохода борта тIа 5000 километр совгIа никъ а беш Оба йистошка ядача городашкеи юрташкеи гастролаш ю.

Укх шера хи тIа гIолла лела театр хиниад цу краерча малхбузеи сибарегIара мехкдаьтта доалла моттигаш карaерзае йолаяьчул тIехьагIа хьахиннача къонача городоке — Нижневартовске, Нефтеюганске, Сургуте. Театро иштта ший спектаклаш оттаяь хьу кийчъерийи чкъарий лувцарийи поселкашка а. Гастролаш яьрех эгара гаьнагIа йола пункт Обь Къилбаседа Ледовити океанах дIакхеттача улла заполярни город Салехард я.

Гастролаш йолча хана театра спектаклашка хьежав 10 эзар гаргга саг.

Тобольск.

МАЛЬЦЕВ Станислав,
АПН корреспондент.

Чили. ТIема - фашистски хунта бе Iаьдал дахача хана дена мехка гIишлош хьальелга 60 процент кIезигденнад. Хунтас дукха ха йоацаш тIанийцача декрето бокъо лу шоай цIенош дараштa безам болчча тайпара квартирашка бахарашкара мах баккха а шоаш раьза боацараш квартирашкара арабаха а. Цхьайолча районашка квартирех боаккха мах декрет арахсцалехьа 300 процент лакхбаьбар. Из бахьан долаш эзараш чилийски дезал тишача отарашка баха безача кхаьчар.

СУРТА ТIА: укх тайпарча цIенолгашка баха безача кхаьчаб Сатьягера дуккха дезалаш. ТIехьашкахьа гуш да Сальвадор Альенде правительствас болхлошта хьалдаь цIенош. ХIанз цу цIеношка баха торо йолаш бац (боаккхача маьхага диллача) мугIарера чилийцаш.

ТАСС фотохроника.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 СЕНТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердалараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Мультфильм. 9.40 — «Даьй сийлен новкъа гIолла». Советски халкъа революционни а, тIема а, къахьегама а. сийлен моттигашка гIолла кагирхоша никъ беш котало яьккхарий Ерригсоюзни 7-гIа слет хьаелл. 10.00 — «Омега вариант» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. КхоалагIа сери. 11.15 — «Посвящение» яха телевизионни документальни фильм. 14.15 — Географически керда моттигаш хьаеллара хIанзарча географаша даьча тохкамий историцара. 14.40 — «Горький болхлой класса яллиалархо ва». ШоллагIа передача. 15.35 — Шахматни школа. Разрядникий класс. 16.05 — Босбола телевидени. «Поэзия». Янно Райтис. 16.30 — Профессех дола дувцараш. 17.00 — Босбола телевидени. Классически ашарий концерт. 17.30 — «Ярославле кхоазза вIашагIкхетар» яха телевизионни очерк. 18.00 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.20 — «Доакъараш кийчдеш месячник дIадода». Рейд. (нохчий меттала). 18.30 — Босбола телевидени. КIалтохаргах латара дунен чемпионат. Минскера передача. 19.15 — Республика кхашкеи фермашкеи», Юртабоахама обозрени 19.25 — «Бусалба дин обрядий реакционни чулоацам». КПСС обкома лектора Парижева выступлени (гIалгIай меттала). 19.40 — Телевизионни плакат. 19.45 — «Омега вариант» яхача телевизионни дукха серийни художественни фильма премьера. ЙиълагIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Хьайна тохкам бе. Киевера передача. 22.45 — Босбола телевидени. Спортивни программа. 1. КIалтохаргах латара дунен чемпионат. Минскера передача. 2. Езача атлетиках йола дунен а Европа а чемпионат. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. Йистельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Пхьабуаргаш а уж дашхар а». 18.30 — Мастер кагирхой кхетамца кхебер. Токарь Саламов (нохчий меттала). 18.40 — Фильм. 18.45 — УнахцIено (нохчий меттала). 19.15 — «Стандарташ а дикал а». Передачана юкъе дакъа лоацаш ва СССР Министрий Совета стандартий Паччахьалкхен комитета председатель Бойцов.

19 СЕНТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердалараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. Городера Фрунзера пионерий Дворецa берий художественни самодеятельноста доакъошхой концерт. 10.00 — «Омега вариант» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. ЙиълагIа сери. 11.15 — Босбола телевидени. Классически ашарий концерт.. 14.15 — «Дегай еррига йовхал» яха документальни фильм. 14.35 — «Эрсий мотт». 15.20 — Босбола телевидени. Ростовски областа культура Аксайски районни ЦIен духовой оркестра концерт. 15.40 — Советски законий лардаш. «Социалистически паччахьалкхен бокъонаш» 16.00 — Босбола телевидени. Бераштa дола фильм. «Мастерий город» яха художественни фильм. 17.30 — «Москва а москвичаш а». 18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.20 — «Омега вариант» яхача телевизионни дукха серийни художественни фильма премьера. ПхелагIа сери. 19.30 — Хоккеях йола СССР чемпионат. ЦСКА спорта Дворецера передача. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Хоккеях йола СССР чемпионат. 22.05 — Босбола телевидени. 1. Самбо къовсамах йола дунен чемпионат Минскера передача. 2. Езача атлетиках йола дунен а Европа а чемпионат. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера передача. 23.00 — Босбола телевидени. Эстрадни концерт. Иллеш доах (Польшера) Сосница а (Венгрера) Кооша а. Йистельча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильм. 18.20 — Ховмаш, реклама. 18.25 — Киножурнал. 18.35 — «Берий учреждениеш цIи ялараx лораяр» яха беседа. 18.45 — Нохч-ГIалгIайчу литература хьахилара эрсий интеллигенце лоархIам. Филологически Iилмай кандидат Туркаева беседа (нохчий меттала). 19.00 — Доакъараш кийчдара хьинар тIадахийта. Надтеречни района къахьегамхой болча. 19.15 — Юртбоахама знанеи экрана. «Барабински аренашка» яха документальни фильм.

РАДИО

18 СЕНТЯБРЬ

6.30 — «Шекара свеклай кхашка» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 6.45 — Ховмаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Халкъа иллеш (гIалгIай меттала). 9.00 — «Общественни порядкана ха тIа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 9.20 — ДIалхача замах юхелисача вовча гIулакхашца къовсам лоаттабе (гIалгIай меттала). 9.35 — Ашараш. 9.45 — Парте съезда къахьегама совгIаташ кийчде. (гIалгIай меттала). 16.00 — Къона тIехье (нохчий меттала). 16.15 — Парторганизацешкара отчеташи хоржамаши. Производстве коммунисташ хьалха латт (эрсий меттала). 16.30 — «Дега сатем боацача хана» яха очерк (гIалгIай меттала). 16.45 — КПСС 25-ча съезда даха хьакъ долча тайпара накъа гIоргла. Шоай пятилетка кхоачашъяьй цар (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

19 СЕНТЯБРЬ

5.30 — Доакъараш, кхы а доакъараш (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Свеклаш лелаеча хьалхалаттараштa» дола концерт (нохчий меттала). 8.50 — «Iилман техническ информацеш-75» (эрсий меттала). 9.00 « Диверсант евсарала воалавар» яха Магомедова дувцар (нохчий меттала). 9.20 — Таханарча дея темах (эрсийн меттала). 9.30 — «ХьажкIаш лелаярхо Кодзоев Бахьаудин» яха очерк (гIалгIай меттала). 9.45 — ДоттагIий оазаш (эрсий меттала). 16.00 — «ДIаяхача замах юхедиса во гIулакх да мархa кхабир» яха Абдулкадырова беседа (нохчий меттала). 16.15 — «СалоIа минуташ» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 16.35 — Советски эскара бIухой письмойх дола концерт (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеч Грознеи кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къилбаседа - малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 23—28, Грозне 26—29 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоана кIезиг-дукха морхаш а йолаш, лоадама йоачаш а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, къилба - малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура буйсанна 8—12, дийнахьа 23—28 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект, 7/34. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34. Заказ № 5106.